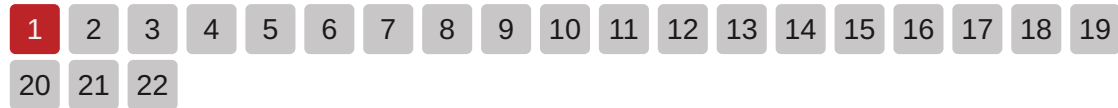

I. NDI-EZE

ISI 1

Ma eze, bú Devid, ghorọ agadi, ubochi ndu-ya nāgwu; ha we chiri uwe kpuchie ya aru, ma aru-ya ekpoghi oku.

² Ndi-orù-ya we si ya, Ka ha chorọ onye-nwem, bú eze, nwa-abọghọ nāmaghi nwoke: ka o guzo kwa n'iru eze, nēkposo kwa ya aru oku; ka o dina kwa n'obi-gi, ka aru onye-nwem, bú eze, we kpo oku.

³ Ha we chọ nwa-abọghọ mara nma n'ókè-ala nile nke Israel, we chọta Abishag onye Shunem, me ka ọ biakute eze.

⁴ Nwa-abọghọ ahu mara nma nke-uku; o we nēkposo eze aru oku, je-kwa-ra ya ozi; ma eze amaghi aru-ya.

⁵ Ma Adonaija nwa Hagit nēweli onwe-ya elu, si, Mu onwem gābu eze: o we doziere onwe-ya uḅọ-ala, na ndi-inyinya, na ọgu ndikom abua na iri ndi nāḅa ọsọ n'iru ya.

⁶ Ma ọ dighi mḅe nna-ya mere ihe nēwuta ya n'ubochi ndu-ya nile, si, Gini mere i meworo otú a? ọzọ kwa, onye ahu bu onye di nma n'aru nke-ukwu; nne-ya mu-kwa-ra ya mḅe amusiri Absalom.

⁷ Okwu-ya we di n'ebe Joab nwa Zeruaia nọ, na n'ebe Abaiata onye-nchu-àjà nọ: ha we so Adonaija nēyere ya aka.

⁸ Ma Zedok, bú onye-nchu àjà, na Benaia nwa Jehoiada, na Netan, bú onye-amuma, na Shimai, na Rei, na ndi-dike ndi Devid nwere, esoghi kwa Adonaija.

⁹ Adonaija we chiri ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi na anu mara abuba chua àjà n'akuku nkume Zoholet, nke di n'akuku En-rogel; o we kpọ umu-nne-ya nile, bú umu-ndikom eze, na ndikom nile nke Juda, bú ndi-orù eze;

¹⁰ ma ọ kpoghi Netan, bú onye-amuma, na Benaia, na ndi-dike ahu, na Solomon, bú nwa-nne-ya.

¹¹ Netan we gwa Bat-sheba, bú nne Solomon, okwu, si, Ì nughị na Adonaija nwa Hagit aghowo eze, ma Devid, bú onye-nwe-ayi, amaghi?

¹² Ma uḅu a, biko, bia, ka m'dua gi ọdu, ka i we wepuga ndu-gi na ndu nwa-gi, bú Solomon.

¹³ Je bakwuru eze, bú Devid, si ya, Onye-nwem, bú eze, ọ bughị gi onwe-gi nuru orù-gi nwayi iyi, si, N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze mḅe m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi kwa n'oche-ezem? ọ bu kwa gini mere Adonaija ghoworo eze?

¹⁴ Le, mḅe i nọ nākpayerere eze uka n'ebe ahu, mu onwem gēso kwa gi n'azu bata, kwujue okwu-gi nile.

- 15** Bat-sheba we bakuru eze rue ime-ulo: ma eze aghowo agadi nke-uku: Abishag, bú nwayi Shunem, nēje-kwa-ra eze ozi.
- 16** Bat-sheba we rube isi, kpọ isi ala nye eze. Eze we si, Gini ka i nāchọ?
- 17** Ọ si ya, Onye-nwem, gi onwe-gi were Jehova, bú Chineke-gi, nuaara orù-gi nwayi iyi, si, N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze m̀be m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi kwa n'och-ezem.
- 18** Ma uḡu a, le, Adonaija aghowo eze; ma uḡu a, onye-nwem, bú eze, i maghi ya:
- 19** o we chiri ehi na anu mara abuba na ìgwè ewu na aturu riri nne chua àjà, kpọ kwa umu-ndikom nile nke eze, kpọ kwa Abaiata, bú onye-nchu-àjà, kpọ kwa Joab, bú onye-isi usu-ndi-agma: ma ọ kpọghi Solomon, bú orù-gi.
- 20** Ma gi onwe-gi, onye-nwem, bú eze, anya Israel nile dikwasi gi, ka i we gosi ha onye gānọkwasi n'och-eze onye-nwem, bú eze, m̀be ọ nwusiri.
- 21** Ma emeghi otú a, o gēru kwa, m̀be onye-nwem, bú eze, soro nna-ya-hà dina n'ọnwu, na agāgu mu onwem na nwam, bú Solomon, na ndi-nmehie.
- 22** Ma, le, m̀be ọ nọ nākpayerere eze uka, Netan, bú onye-amuma, bata-kwa-ra.
- 23** Ha we gosi eze, si, Le, Netan, bú onye-amuma. O we bata n'iru eze, kpọ isi ala nye eze, kpuchie iru-ya n'ala.
- 24** Netan we si, Onye-nwem, bú eze, Ọ bu gi onwe-gi siri, Adonaija gābu eze m̀be m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi kwa n'och-ezem?
- 25** N'ih na ọ ridawo ta, chiri ehi na anu mara abuba na ìgwè ewu na aturu riri nne chua àjà, kpọ kwa umu-ndikom nile nke eze, kpọ kwa ndi-isi usu-ndi-agma, kpọ kwa Abaiata, bú onye-nchu-àjà; ma, le, ha nēri ihe nānu kwa ihe-ọnuhu n'iru ya, si, Ka eze, bú Adonaija, di ndu.
- 26** Ma ọ kpọghm, ọbuná mu onwem, bú orù-gi, ọ kpọghi kwa Zedok, bú onye-nchu-àjà, ọ kpọghi kwa Benaia nwa Jehoiada, ọ kpọghi kwa Solomon, bú orù-gi.
- 27** Ọ gābu na ihe a sitere n'aka onye-nwem, bú eze, ma i meghe ka ndi-orù-gi mara onye gānọkwasi n'och-eze onye-nwem, bú eze, m̀be ọ nwusiri?
- 28** Eze, bú Devid, we za, si, Kpọrọnum Bat-sheba. O we bata n'iru eze, guzo n'iru eze.
- 29** Eze we nua iyi, si, Jehova nādi ndu, Onye ọputaworo nkpuru-obim na nkpaḡu nile,
- 30** n'ezie dika m'were Jehova, bú Chineke Israel, nuaara gi iyi, si, N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze m̀be m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi n'och-ezem n'ọnọdum; n'ezie otú a ka m'gēme ta.
- 31** Bat-sheba we rube isi kpuchie iru-ya n'ala, kpọ isi ala nye eze, si, Ka onye-nwem, bú eze Devid, di ndu rue m̀be ebighi-ebi.
- 32** Eze, bú Devid, we si, Kpọrọnum Zedok, bú onye-nchu-àjà, kpọ kwa Netan, bú onye-amuma, kpọ kwa Benaia nwa Jehoiada. Ha we bia n'iru eze.
- 33** Eze we si ha, Chirinu ndi-orù onye-nwe-unu tiyere onwe-unu, me ka Solomon, bú nwam, nọkwasi n'inyinya mule nke m'nwere, me-kwa-nu ka ọ ridarue Gaihon:
- 34** ka Zedok, bú onye-nchu-àjà, na Netan, bú onye-amuma, te ya manu n'ebe ahu ibu eze Israel: fù-kwa-nu opì, si, Ka eze, bú Solomon, di ndu.
- 35** Unu gēso kwa ya n'azu rigota, ọ gābia kwa nọkwasi n'och-ezem; ya onwe-ya gābu kwa eze n'ọnọdum: ọ bu kwa ya ka m'nyeworo iwu ibu onye-ndú Israel na Juda.
- 36** Benaia nwa Jehoiada we za eze, si, Amen: ka Jehova, bú Chineke nke onye-nwem eze, si otú a.
- 37** Dika Jehova nọyeworo onye-nwem, bú eze, Ya nọyere Solomon otú a, me kwa ka och-eze-ya di uku kari och-eze onye-nwem, bú eze Devid.

- ³⁸ Zedok, bú onye-nchu-àjà, na Netan, bú onye-amuma, na Benaia nwa Jehoiada, na ndi Keret na ndi Pelet, we rida, me ka Solomon nọkwasi n'inyinya mule nke eze, bú Devid, me ka o jerue Gaihon.
- ³⁹ Zedok, bú onye-nchu-àjà, we si n'Ulo-ikwū were mpi manu ahu, te Solomon. Ha we fùà opì-ike; ndi Israel nile we si, Ka eze, bú Solomon, di ndu.
- ⁴⁰ Ndi Israel nile we so ya n'azu rigo, ndi Israel nēbụ kwa òjà, nāñuri kwa oké ọ̀nù, ala we ịbawa n'olu-ha.
- ⁴¹ Adonaija na ndi nile akpọrọ, bú ndi ya na ha nọ, we nu ya m̀be ha onwe-ha risiri ihe. Joab we nu olu opì-ike ahu, si, Gini mere olu a nke obodo nā́bà aghara?
- ⁴² M̀be ọ nọ nēkwu okwu, le, Jonatan nwa Abaiata, bú onye-nchu-àjà, biara: Adonaija we si, Bata; n'ihì na nwoke bu dìnkpà ka i bu, ọ bu kwa ezi ozi ọma ka i nēzì.
- ⁴³ Jonatan we za, si Adonaija, N'ezie onye-nwe-ayi, bú eze Devid, emewo Solomon eze:
- ⁴⁴ eze we ziga Zedok, bú onye-nchu-àjà, na Netan, bú onye-amuma, na Benaia nwa Jehoiada, na ndi Keret na ndi Pelet, tiyere ya, ha emewo kwa ka ọ nọkwasi inyinya mule eze nwere:
- ⁴⁵ Zedok, bú onye-nchu-àjà, na Netan, bú onye-amuma, etewo kwa ya manu ibu eze na Gaihon: ha esiwo kwa n'ebe ahu rigo nāñuri ọ̀nù, obodo we ịbà aghara. Nka bu olu unu nuworo,
- ⁴⁶ Ọzọ kwa, Solomon anọkwasiwo n'ochè-eze nke ala-eze.
- ⁴⁷ Ọzọ kwa, ndi-orù eze biara igọzi onye-nwe-ayi, bú eze Devid, si, Chineke-gi me ka aha Solomon di nma kari aha-gi, me kwa ka ochè-eze-ya di uku kari ochè-eze-gi: eze we kpọ isi ala n'elu ihe-ndina-ya.
- ⁴⁸ Ọzọ kwa, otú a ka eze siri, Onye agoziri agozi ka Jehova, bú Chineke Israel, bu, Onye nyeworom ta onye nānọkwasi n'ochè-ezem, anyam nāhu kwa ya.
- ⁴⁹ Ndi nile akpọrọ akpọ ndi Adonaija nwere we ma jijiji, bilie, je, nwoke ọ bula n'uzọ-ya.
- ⁵⁰ Ma Adonaija turu egwu n'ihì Solomon; o we bilie, je, jide mpi ebe-ichu-àjà.
- ⁵¹ Ewe gosi Solomon, si, Le, Adonaija nātu egwu eze, bú Solomon: ma, le, o jidewo mpi ebe-ichu-àjà aka, si, Ka eze, bú Solomon, buru uzọ ñuaram iyi na ọ gaghi-ewere mma-agma me ka orù-ya nwua.
- ⁵² Solomon we si, Ọ buru na ọ ghọ onye nēme nke-ọma, ọ dighi otù nime agiri-isi-ya gāda n'ala: ma ọ buru na ahuta ihe ọjọ n'aru ya, ọ gānwu kwa.
- ⁵³ Eze, bú Solomon, we ziga, ha we me ka o si n'ebe-ichu-àjà rida. Ọ we bia kpọ isi ala nye eze Solomon: Solomon we si ya, La n'ulo-gi.

ISI 2

Ma ubochi Devid biaruru nso ka ọ nwua; o we nye Solomon, bú nwa-ya, iwu, si,

- ² Mu onwem nēje n'uzọ uwa nile: ma di ike, buru kwa nwoke;
- ³ debe kwa ihe-ndebe nke Jehova, bú Chineke-gi, ije n'uzọ-Ya nile, idebe ukpuru-Ya nile, na ihe nile O nyere n'iwu, na ikpé-ya nile, na ihe-àmà-Ya nile, dika ihe edere n'iwu Moses si di, ka i we nwe uche n'ihè ọ bula nke i nēme, na n'ebe ọ bula i nēche iru-gi:
- ⁴ ka Jehova we me ka okwu-Ya guzosie ike nke O kwuru bayerem, si, Ọ buru na umu-gi elezie uzọ-ha anya, ijeghari n'irum n'ezì-okwu n'obi-ha nile na na nkpuru-obi-ha nile, agaghi-ebipu n'ulo-gi onye nwe inọdu n'ochè-eze Israel, ka O kwuru.
- ⁵ Ọzọ kwa, gi onwe-gi amawo ihe Joab nwa Zeruaia merem, ihe o mere ndi-isi abua nke usu-ndi-agma nile nke Israel, bú Abnea nwa Nea na Amasa nwa Jeta, na o ịburu ha, we

wusi ọbara agha n'udo, tiye ọbara agha n'ihe-ọkiké-ya nke di n'úkwù-ya, na n'akpukpo-ukwu-ya nke di n'ukwu-ya abua.

⁶ Gi me kwa dika amam-ihe-gi si di, ma ekwela ka isi-awọ-ya rida n'ala-mọ n'udo.

⁷ Ma mere umu Bazilai, bú onye Gilead, ebere, ka ha di kwa n'etiti ndi nēri ihe na table nke gi: n'ihì na otú a ka ha biakuterem m̀be m'̀papuru n'iru Absalom, bú nwa-nne-gi.

⁸ Ma, le, ọ di n'aka-gi, bú Shimai nwa Gira, bú onye Benjamin, nke Bahurim, onye ya onwe-ya kọcharam nkọcha jọburu onwe-ya n'ubọchi m'jere Mahanaim: ma ya onwe-ya ridara izutem na Jodan, m'we were Jehova nua ya iyi, si, M'gaghi-ewere mma-agma me ka i nwua ma-ọli.

⁹ Ma ụbụ a agula ya n'onye ikpe nāmaghi, n'ihì na onye mara ihe ka i bu; i gāmara kwa ihe i gēme ya, ma i gēme ka isi-awọ-ya rida n'ala-mọ n'ọbara.

¹⁰ Devid we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'obodo Devid.

¹¹ Ma ubọchi Devid bu eze Israel di ọgu arọ abua: arọ asa ka ọ bu eze na Hebron, orú arọ na iri na atọ ka ọ bu kwa eze na Jerusalem.

¹² Solomon we nọkwasi n'oché-eze Devid nna-ya: ewe me ka ala-eze-ya guzosie ike nke-uku.

¹³ Adonaija nwa Hagit we biakute Bat-sheba nne Solomon. Ọ si, Ọ bu n'udo ka i biaworo? Ọ si, Ọ bu n'udo.

¹⁴ Ọ si kwa, Enwerem okwu igwa gi. Ọ si, Kwue.

¹⁵ Ọ si, Gi onwe-gi amawo na ọ bu mu nwe ala-eze, ọ bu kwa mu ka Israel nile doro iru-ha, ka m'buru eze: ma ala-eze chighariri, we ghọ ihe diri nwa-nnem: n'ihì na o sitere n'aka Jehova diri ya.

¹⁶ Ma ụbụ a otù aririọ ka mu onwem nāriọ n'aka-gi, achughachila irum. Ọ si ya Kwue.

¹⁷ Ọ si, Biko, si Solomon, bú eze, (n'ihì na ọ gaghi-achughachi iru-gi,) ka o nyem Abishag, bú nwayi Shunem, na nwunye.

¹⁸ Bat-sheba we si, Ọ di nma; mu onwem gāgwara gi eze okwu.

¹⁹ Bat-sheba we bakuru eze, bú Solomon, igwa ya okwu bayere Adonaija. Eze we bilie izute ya, we kpọ isi ala nye ya, nọkwasi n'oché-eze-ya, dọbara nne eze oché-eze; o we nọdu n'aka-nri-ya.

²⁰ Ọ si, Ọ bu aririọ ntà ka mu onwem nāriọ n'aka-gi; achughachila irum. Eze we si ya, Riọ, nnem: n'ihì na m'gaghi-achughachi iru-gi.

²¹ Ọ si, Ka ewere Abishag, bú nwayi Shunem, nye Adonaija, bú nwa-nne-gi, na nwunye.

²² Eze, bú Solomon, we za, si nne-ya, N'ihì gini kwa ka gi onwe-gi nāriọrọ Adonaija Abishag, bú nwayi Shunem? riọ-kwa-ra ya ala-eze; n'ihì na ya onwe-ya bu nwa-nnem nke-okenye; riọrọ ya ala-eze, riọ-kwa-ra Abaiata, bú onye-nchu-àjà, riọ-kwa-ra Joab nwa Zeruaia.

²³ Eze, bú Solomon, we were Jehova nua iyi, si, Chineke mem otú a, mekwam ihe ọzọ otú a, asi na ọ bughì imegide ndu-ya ka Adonaija kwuworo okwu a.

²⁴ Ma ụbụ a Jehova nādi ndu, Onye meworo ka m'guzosie ike, O me kwa ka m'nọkwasi n'oché-eze Devid, bú nnam, Jehova Onye mewo-kwa-ram ulo, dika O kwuru, n'ezie agēme ka Adonaija nwua ta.

²⁵ Eze, bú Solomon, we zìe ozi n'aka Benaia nwa Jehoiada; o we dakwasi ya, o we nwua.

²⁶ Eze we si Abaiata, bú onye-nchu-àjà, La n'Anatot, rue ubi-gi; n'ihì na nwoke kwesiri ọnwu ka i bu: ma m'gaghi-eme ka i nwua n'ubọchi ta, n'ihì na i būru iḅe Onye-nwe-ayi Jehova n'iru Devid, bú nnam, na n'ihì na ewedara gi n'ala n'ihé nile nke ewedara nnam n'ala nime ya.

- ²⁷ Solomon we chupu Abaiata ka ọ ghara iburu Jehova onye-nchu-àjà; ka o we me ka okwu Jehova rè, bú nke O kwuru bayere ulo Ilai nime Shailo.
- ²⁸ Akukọ ahu we rue Joab nti: n'ihì na Joab wezugara onwe-ya iso Adonaija n'azu, ọ bu ezie na o wezugaghi onwe-ya iso Absalom n'azu. Joab we ịalaga n'Ulo-ikwū Jehova, jide mpi ebe-ichu-àjà.
- ²⁹ Ewe gosi eze, bú Solomon, si, Joab aịalagawo n'Ulo-ikwū Jehova, ma, le, ọ nọ n'akuku ebe-ichu-àjà. Solomon we ziga Benaia nwa Jehoiada, si, Je, dakwasi ya.
- ³⁰ Benaia we biarue Ulo-ikwū Jehova, si ya, Otú a ka eze siri, Puta. Ọ si, É-è; kama n'ebe a ka m'gānwu. Benaia we weghachiri eze okwu, si, Otú a ka Joab kwuru, ọ bu kwa otú a ka ọ zaram.
- ³¹ Eze we si ya, Me dika o kwuworo, dakwasi ya, lị kwa ya; ka i we si n'ebe m'nọ na n'ebe ulo nnam nọ wezuga ọbara awusiri n'efu, nke Joab wusiri.
- ³² Jehova gēme kwa ka ọbara-ya laghachi n'isi-ya, n'ihì na ọ dakwasiri ndikom abua bu ndi ezi omume na ndi di nma kari ya, o were mma-agma ịue ha, ma nnam, bú Devid, amaghi ya, bú Abnea nwa Nea, onye-isi usu-ndi-agma Israel, na Amasa nwa Jeta, onye-isi usu-ndi-agma Juda.
- ³³ Ọbara-ha gālaghachi kwa n'isi Joab, na n'isi nkpuru-ya rue mịe ebighi-ebi: ma udo gādiri Devid, di-kwa-ra nkpuru-ya, di-kwa-ra ulo-ya, di-kwa-ra oche-eze-ya, rue mịe ebighi-ebi, site na Jehova.
- ³⁴ Benaia nwa Jehoiada we rigo, dakwasi ya, me ka ọ nwua; ewe lịe ya n'ulo-ya n'ọzara.
- ³⁵ Eze we tiye Benaia nwa Jehoiada n'ọnọdu-ya ka ọ buru onye-isi usu-ndi-agma: Zedok, bú onye-nchu-àjà, ka eze tiyere n'ọnọdu Abaiata.
- ³⁶ Eze we ziga kpọ Shimai, si ya, Wuere onwe-gi ulo na Jerusalem, biri n'ebe ahu, esi-kwa-la n'ebe ahu pua je ebe ọ bula.
- ³⁷ O gēru kwa, n'ubọchi i gāpu, gabiga miri-iyi Kidron, na i gāmara nke-oma na i ghaghi inwu: ọbara-gi gādi n'isi-gi.
- ³⁸ Shimai we si eze, Okwu a di nma: dika onye-nwem, bú eze, kwuworo, otú a ka orù-gi gēme. Shimai we biri na Jerusalem ọtutu ubọchi.
- ³⁹ O rue, n'ogwugwu arọ atọ, na ndi-orù abua Shimai nwere ịakuru Ekish, nwa Meaka, eze Gat. Ha we gosi Shimai, si, Le, ndi-orù-gi nọ na Gat.
- ⁴⁰ Shimai we bilie, jikwa inyinya-ibu-ya, jerue Gat, jekuru Ekish, ichọ ndi-orù-ya: Shimai we je, me ka ndi-orù ya si na Gat biaghachi.
- ⁴¹ Ewe gosi Solomon na Shimai esiwo na Jerusalem je rue Gat, lata kwa.
- ⁴² Eze we ziga kpọ Shimai, si ya, Èmeghm ka i were Jehova nua iyi, m'we ịara gi àmà, si, Mara nke-oma, na i ghaghi inwu n'ubọchi i gāpu je n'ebe ọ bula? i we sim, Ọ di nma, bú okwu m'nuru.
- ⁴³ Ọ bu kwa gini mere i nēdebeghi iyi Jehova, na ihe enyere n'iwu nke m'nyere gi n'iwu?
- ⁴⁴ Eze si-kwa-ra Shimai, Gi onwe-gi mara ihe ọjọ nile nke obi-gi mara, nke i mere Devid, bú nnam: Jehova gēme kwa ka ihe ọjọ gi laghachi n'isi-gi.
- ⁴⁵ Ma eze, bú Solomon, bu onye agoziri agozi, agēme kwa ka oche-eze Devid guzosie ike n'iru Jehova rue mịe ebighi-ebi.
- ⁴⁶ Eze we nye Benaia nwa Jehoiada iwu; ọ pua, dakwasi ya, ọ we nwua. Ewe me ka ala-eze guzosie ike n'aka Solomon.

Solomon we ghọ ọgọ Fero eze Ijipt, kuru nwa-nwayi Fero, me ka ọ bata n'obodo Devid, rue m̀be o wusiri ulo-ya, na ulo Jehova, na m̀bidi Jerusalem buruburu.

² Nání na ndi Israel nāchu àjà n'ebe nile di elu, n'ihí na ọ dighi ulo ewuru aha Jehova rue m̀be ahu.

³ Ma Solomon huru Jehova n'anya, nēje ije n'ukpuru nile nke Devid, bú nna-ya: ọ bu nání na ya onwe-ya nāchu àjà, nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ n'ebe di elu.

⁴ Eze we jerue Gibeon ichu àjà n'ebe ahu; n'ihí na nke ahu bu oké ebe di elu: nnù àjà-nsure-ọku abua na ọgu iri ka Solomon surere n'elu ebe-ichu-àjà ahu.

⁵ Na Gibeon ka Jehova mere ka Solomon hu Ya anya na nrọ nke abali: Chineke we si, Riọ ihe M'gēnye gi.

⁶ Solomon we si, Gi onwe-gi emeworo orù-Gi, bú Devid nnam, ebere uku, dika o jere ije n'iru Gi n'ezi-okwu na n'ezi omume, na nime obi ziri ezi n'ebe I nọ; I we debere ya ebere uku a, nye ya nwa-nwoke nke nānọkwasi n'ochē-eze-ya, dika ọ di ta.

⁷ Ma uḅu a, Jehova, bú Chinekem, Gi onwe-gi emewo orù-Gi eze n'ọnọdu Devid, bú nnam: ma mu onwem bu nwatakiri; amaghm ipu apu na ibata abata.

⁸ Orù-Gi nọ kwa n'etiti ndi-Gi I rọputaworo, ndi bara uba, ndi anādighi-aguta ha, ndi anādighi-agu kwa ha ọnu, n'ihí iba-uba-ha.

⁹ Ma nye orù-Gi obi nānu ihe ikpe ndi-Gi ikpe, ighọta ihe di ichē n'etiti ezi ihe na ihe ọjọ; n'ihí na ònye puru ikpe ndi-Gi nka di arọ ikpe?

¹⁰ Okwu-ya we di nma n'anya Onye-nwe-ayi, na Solomon riorọ ihe a.

¹¹ Chineke we si ya, N'ihí na i riorọ ihe a, ma i riọghi nye onwe-gi ọtutu ubọchi; i riọghi kwa àkù nye onwe-gi, i riọghi kwa ndu ndi-iro-gi; kama i riọworo onwe-gi nghọta inu ikpé;

¹² Ie, emewom dika okwu-gi si di: Ie, enyewom i obi mara ihe na nke nāghọta ihe; ya mere ọ dighi onye dika gi buru gi uzọ nọ, ọ dighi kwa onye gēbili dika gi n'azu gi.

¹³ Ọzọ kwa, enyewom i ihe i nāriọghi, ma àkù ma nsọpuru, ya mere ọ dighi nwoke ọ bula n'etiti ndi-eze gādi ka gi ubọchi-gi nile.

¹⁴ Ọ buru kwa na i je ije n'uzọm nile, idebe ukpuru nile na ihe nile M'nyere n'iwu dika nna-gi, bú Devid, jere, M'gēme kwa ka ubọchi-gi di ogologo.

¹⁵ Solomon we teta, ma, Ie, ọ bu nrọ: o we bata na Jerusalem, guzo n'iru iḅe ọḅuḅa-ndu Onye-nwe-ayi, sure àjà-nsure-ọku, chua àjà-udo, mere ndi-orù-ya nile oké oriri.

¹⁶ M̀be ahu ndinyom abua, bú ndi nākwa iko, biakutere eze, guzo n'iru ya.

¹⁷ Otù nwayi we si, Biko, onye-nwem, Mu onwem na nwayi a nēbi n'otù ulo; m'we mua nwa m̀be mu na ya nọ n'ulo.

¹⁸ O rue, n'ubọchi nke-atọ m̀be m'musiri nwa, na nwayi a mu-kwa-ra nwa; ayi onwe-ayi nọ kwa n'otù ebe; ọ dighi onye ala ọzọ ayi na ya nọ n'ulo, nání ayi abua nọ n'ulo.

¹⁹ Nwa nwayi a we nwua n'abali; n'ihí na o dinakwasiri ya.

²⁰ O we bilie n'etiti abali, kupu nwam n'akukum, ma orù-gi nwayi nāraru ura, o we dọba ya n'obi-ya, ma nwa-ya nke nwuru anwu ka ọ dọbara n'obim.

²¹ M'we bilie n'ututu inye nwam ara, ma, Ie, ọ nwuwo: m'we tule ya n'ututu, ma, Ie, ọ bughí nwam nke m'muru.

²² Nwayi nke-ọzọ we si, É-è; kama nke di ndu bu nwam, nke nwuru anwu bu kwa nwa-gi. Ma nke-mbu nāsì, É-è; kama nke nwuru anwu bu nwa-gi, nke di ndu bu kwa nwam. Ha we kwue otú a n'iru eze.

²³ Eze we si, Otù nwayi nāsì, Nka nke di ndu bu nwam, ma nwa-gi bu nke nwuru anwu: ma nke-ọzọ nāsì, É-è; kama nwa-gi bu nke nwuru anwu, ma nwam bu nke di ndu.

²⁴ Eze we si, Wetaram mma-agha. Ha we weta mma-agha n'iru eze.

²⁵ Eze we si, Kpɔwanu nwa di ndu abua, nye otù nwayi otù nkera, nye kwa nwayi nke-ozo nkera ozo.

²⁶ Nwayi ahu nke nwere nwa di ndu we si eze, (n'ihì na afọ chighariri ya n'aru nwa-ya,) o we si, Biko, onye-nwem, nyenu ya nwa di ndu, unu eme-kwa-la ka o nwua ma-oli. Ma nwayi nke-ozo nāsi, M'gaghi-enwe ya, i gaghi-enwe kwa ya; kpɔwanu ya.

²⁷ Eze we za, si, Nyenu ya nwa di ndu, unu eme-kwa-la ka o nwua ma-oli: nwayi a bu nne-ya.

²⁸ Israel nile we nu ikpe eze kpere; ha we tua egwu eze: n'ihì na ha huru na amam-ihe Chineke di nime ya, ime ihe ekpere n'ikpe.

ISI 4

Eze, bú Solomon, we buru eze Israel nile.

² Ma ndia bu ndi-isi o nwere; Azaraia nwa Zedok bu onye-nchu-àjà;

³ Elihoref na Ahaija, umu-ndikom Shisha, bu ndi-ode-akwukwo; Jehoshafat nwa Ahailud bu onye-ncheta;

⁴ Benaia nwa Jehoiada bu onye-isi usu-ndi-agma; Zedok na Abaiata bu ndi-nchu-àjà;

⁵ Azaraia nwa Netan bu onye-isi nke ndi edoro ndi-isi; Zabud nwa Netan bu onye-isi n'ije ozi na eyi eze;

⁶ Ahisha bu onye-isi ulo eze; Adonairam nwa Abda bu onye-isi usu ndi nēfè òfùfè.

⁷ Solomon nwe-kwa-ra ndikom iri na abua edoro ndi-isi Israel nile, ndi nāzù eze na ulo-ya: nwoke o bula nime ha nwe izù eze otù onwa n'arọ.

⁸ Ndia bu kwa aha-ha: Ben-hua, n'ugwu Efraim:

⁹ Ben-deka, nime Makaz, na nime Shaalbim na Bet-shemesh, na Ilon-bet-hanan:

¹⁰ Ben-hesed, n'Arubot; ya nwere Soko na ala Hefa nile:

¹¹ Ben-abinadab, n'ebe nile di elu nke Doa; Tafat nwa Solomon ka o nwere na nwunye:

¹² Beana nwa Ahailud, nime Teanak na Megido, na Bet-shean nile nke di n'akuku Zaretan, n'okpuru Jezreel, site na Bet-shean rue Ebel-mehola, rue ofè Jokmeam:

¹³ Ben-geba, nime Remot-gilead; ya nwere Havot nke Jaia nwa Manase, nke di na Gilead; ya nwere akuku Agob, nke di na Beshan, ogo obodo uku ato nke nwere mpidi na nkporo ola:

¹⁴ Ahinadab nwa Ido, nime Mahanaim:

¹⁵ Ahimaaz, nime Naftali; onye ahu lu-kwa-ra Basemat nwa Solomon na nwunye:

¹⁶ Beana nwa Hushai, n'Asha na Bealot:

¹⁷ Jehoshafat nwa Parua, n'Isaka:

¹⁸ Shimai nwa Ila, nime Benjamin:

¹⁹ Gebea nwa Uri, n'ala Gilead, bú ala Saihon eze ndi-Amorait na nke Og, bú eze Beshan; ma nani ya bu onye edoro onye-isi nke di n'ala ahu.

²⁰ Juda na Israel di otutu, dika aja nke di n'akuku oké osimiri n'iba-uba, neri ihe, nani kwa ihe-onu, nani kwa onu.

²¹ Solomon we nāchi ala-eze nile site n'Osimiri rue ala ndi Filistia, ru kwa okè-ala Ijpt: ha nēweta nso onyinye-inata-iru-oma, nēfè kwa Solomon òfùfè ubochi nile nke ndu-ya.

²² Ihe-oriri Solomon nke diri otù ubochi bu kwa orú otùtù oka na iri nke utu oka flour, na ogo otùtù oka ato nke utu oka;

²³ ehi iri mara abuba, na orú ehi site n'ebe anāzù anu, na ogo aturu ise, nāgughi ele, na

m̄bada, na ōo-miri, na ōkuku emere ka ha ma abuba.

²⁴ N'ihì na ya onwe-ya nwere ike n'aru ndi nile bi n'ofè Osimiri, site na Tifsa we rue Geza, bú n'aru eze nile n'ofè Osimiri: o nwe-kwa-ra udo site n'ofè ōzọ nile di ya buruburu.

²⁵ Juda na Israel we biri na ntukwasi-obi, nwoke ō bula n'okpuru osisi vine ya na n'okpuru osisi fig ya, site na Dan we rue na Biasheba, ubōchi nile nke Solomon.

²⁶ Solomon nwe-kwa-ra orú nnù ulo uzọ ise nke inyinya diri ubō-ala-ya, na orú nnù ndi-inyinya na nnù iri.

²⁷ Ndi ahu edoro ndi-isi zù-kwa-ra eze, bú Solomon, na ndi nile nābiaru table nke eze Solomon nso, nwoke ō bula n'onwa-ya: ha ekweghi ka ihe ō bula kọ ukọ.

²⁸ Ha nēweta kwa ōka barley na okporo-ōka n'ebe ndi ahu edoro ndi-isi nọ, nwoke ō bula dika ihe ekpere ya n'ikpe si di, inye inyinya na inye inyinya ukwu ōsọ.

²⁹ Chineke nye-kwa-ra Solomon amam-ihe na nghōta riri nne nke-uku, na obi sara mbara, dika ájá nke di n'usọ oké osimiri.

³⁰ Amam-ihe Solomon we ba uba kari amam-ihe umu Iru-anyanwu nile, kari kwa amam-ihe Ijpt nile.

³¹ O we mara ihe kari madu nile; kari Itan onye-Ezrahait, na Himan, na Kalkol, na Dada, bú umu-ndikom Mahol: aha-ya we di na mba nile ̄para ha buruburu.

³² O tua nnù ilu asa na ōgu iri: abù-ya di kwa nnù abua na ōgu iri na abù ise.

³³ O kwu-kwa-ra okwu bayere osisi, site na cedar nke di na Lebanon we rue hyssop nke nēpuputa na m̄bidi: o kwu-kwa-ra okwu bayere anu, baye-kwa-ra anu-ufe, baye-kwa-ra ihe nākpu akpu, baye-kwa-ra azù.

³⁴ Ha we si na ndi nile bia inu amam-ihe Solomon, si n'eze nile nke uwa, bú ndi nuru amam-ihe-ya.

ISI 5

Hairam, bú eze Taia, we zìe ndi-orù-ya jekuru Solomon: n'ihì na ō nuru na ya ka ha tere manu ibu eze n'onọdu nna-ya: n'ihì na onye nāhu Devid n'anya ubōchi nile ka Hairam bu.

² Solomon we zigara Hairam ozi, si,

³ Gi onwe gi amawo Devid, bú nnam, na ō pughi iwuru aha Jehova, bú Chineke-ya, ulo n'ihì agha nke ̄para ya buruburu, rue m̄be Jehova tiyere ha n'okpuru ōbu-ukwu-ya abua.

⁴ Ma ūbu a Jehova, bú Chinekem, emewo ka m'zuru ike buruburu; ō dighi onye-nmegide, ō dighi kwa ihe ōjọ daputara ayi.

⁵ Ma, le, m'nāsi na m'gēwuru aha Jehova, bú Chinekem, ulo, dika Jehova gwara Devid, bú nnam, okwu, si, Nwa-gi, onye M'gētiyekwasi n'oche-eze-gi n'onọdu gi, ya onwe-ya gēwuru aham ulo.

⁶ Ma ūbu a nye iwu ka ha ̄butuerem osisi cedar site na Lebanon; ndi-orùm gēso kwa ndi-orù-gi; m'gēnye kwa gi ugwo-ọlu ndi-orù-gi dika ihe nile si di nke i gāsım: n'ihì na gi onwe-gi amawo na ō dighi nwoke n'etiti ayi mara ībutu osisi dika ndi Zaidon.

⁷ O rue, m̄be Hairam nuru okwu nile nke Solomon, na ō ñuriri ōnu nke-uku, si, Onye agoziri agozi ka Jehova bu ta, Onye nyeworo Devid nwa mara ihe ibu onye-isi ndi uku a.

⁸ Hairam we zigara Solomon ozi, si, Anuwom ozi nke i ziterem: mu onwem gēme ihe nile nātọ gi utọ bayere osisi cedar, baye-kwa-ra osisi fir.

⁹ Ndi-orùm gēsi na Lebanon buputa ha oké osimiri: mu onwem gā̄ba kwa ha ka ha se n'elu oké osimiri rue ebe ahu nke i gēziterem ozi, m'gātọsa kwa ha n'ebe ahu, gi onwe-gi gēburu kwa ha: gi onwe-gi gēme kwa ihe nātọm utọ, n'inye ulom nri.

- ¹⁰ Hairam we nēnye Solomon osisi cedar na osisi fir, bú ka ihe nile nātọ ya utọ ra.
- ¹¹ Solomon we nye Hairam orú nnù ọtùtù ọka uzọ abua na nnù iri nke ọka wheat iburu ulo-ya ihe-oriri, na orú ọtùtù cor nke manu asuru asu: otú a ka Solomon nēnye Hairam kwa-arọ.
- ¹² Jehova nye-kwa-ra Solomon amam-ihe, dika Ọ gwara ya; udo we di n'etiti Hairam na Solomon; ha abua we ịa ndu.
- ¹³ Eze, bú Solomon, we weputa usu ndi nēfè òfùfè n'Israel nile; usu ahu ndi nēfè òfùfè bu orú nnù ndikom uzọ atọ na nnù iri-na-ise.
- ¹⁴ O ziga ha na Lebanon, orú nnù ndikom na nnù ise n'ọnwa na nbanwe: otù ọnwa ka ha nọ na Lebanon, ọnwa abua n'ulo: Adonairam bu kwa onye-isi usu ndi nēfè òfùfè.
- ¹⁵ Solomon nwe-kwa-ra orú nnù ndikom uzọ asatọ na nnù iri-na-ise ndi nēbu ibu, na orú nnù ndikom uzọ iri ndi nāwa ihe-ọwuwa n'ugwu;
- ¹⁶ nāgughi ndi-isi nke ndi edoro ndi-isi, bú ndi Solomon nwere, ndi bu isi n'ije-ozì ahu, nnù ndikom asatọ na ọgu ise, ndi nwere ike n'aru ndi ahu ndi nālu ọlu n'ije-ozì ahu.
- ¹⁷ Eze we nye iwu, ha we bute nkume uku, nkume di oké ọnu-ahia, iwere nkume awaputara awaputa tọ ntọ-ala ulo ahu.
- ¹⁸ Ndi-owu-ulo nke Solomon na ndi-owu-ulo nke Hairam na ndi Gebal we, dozie osisi na nkume iwu ulo ahu.

ISI 6

Orue, n'arọ nke-nnù-na-ọgu-anọ site na m̀be umu Israel siri n'ala Ijpt putasia, n'arọ nke-anọ nke Solomon bu eze Israel, n'ọnwa Ziv, nke bu ọnwa nke-abua, na o wubere Jehova ulo.

- ² Ma ulo ahu nke eze, bú Solomon, wuru Jehova, ọgu cubit atọ ka ogologo-ya di, orú cubit ka obosara-ya di, orú cubit na iri ka idi-elu-ya di.
- ³ Uzọ-nbata kwa nke di n'iru ulo uku nke ulo ahu, orú cubit ka ogologo-ya di, n'iru obosara ulo ahu; cubit iri ka obosara-ya di n'iru ulo ahu.
- ⁴ O we mere ulo ahu window ufọdu di obosara nime, kpa kwa nkpa n'èzi.
- ⁵ O wu-kwa-ra okpukpu-ulo n'akuku m̀bidi ulo ahu buruburu, bú m̀bidi nile nke ulo ahu buruburu, ma nke ulo uku Chineke ahu, ma nke ime-ime-ulo ahu: o me-kwa-ra ulo ntà nke akuku buruburu:
- ⁶ Okpukpu-ulo nke dikarisiri ala, cubit ise ka obosara-ya di, okpukpu-ulo nke-etiti kwa, cubit isi ka obosara-ya di, okpukpu-ulo nke-atọ kwa, cubit asa ka obosara-ya di: n'ihì na o tiyere ngwe n'ulo ahu buruburu n'èzí, ka ihe we ghara ibà na m̀bidi ulo ahu.
- ⁷ Ulo ahu, m̀be anēwu ya, eji nkume nke awazuru awazu m̀be ebutere ya wue ya: anughi kwa otùtù ma-ọbu anyu-ike ma-ọbu ihe-ọlu ọ bula nke ígwè n'ulo ahu, m̀be anēwu ya.
- ⁸ Ọnu-uzọ nke ulo ntà nke akuku nke-etiti di n'akuku aka-nri nke ulo ahu: ha we si n'uzọ-nrigo nke nāga buruburu nārigo n'ulo ntà nke-etiti, si kwa na nke-etiti je rue nke-atọ.
- ⁹ O we wue ulo ahu, wusia ya; o we were ibo na akuku osisi cedar kpue ulo ahu.
- ¹⁰ O wue okpukpu-ulo n'aru ulo ahu nile, cubit ise ka idi-elu-ha di: ha we dabere n'ulo ahu n'osisi cedar.
- ¹¹ Okwu Jehova we biakute Solomon, si,
- ¹² Ulo a nke gi onwe-gi nēwu, ọ buru na i jegharia n'ukpurum nile, ọ buru kwa na i me ihe nile M'kpere n'ikpe, ọ buru kwa na i debe ihe nile M'nyere n'iwu ijeghari nime ha; M'gēme kwa ka okwum guzosie ike n'ebe i nọ, bú nke M'gwara Devid, bú nna-gi.

- ¹³ M'gēbi kwa n'etiti umu Israel, M'gaghi-arapu kwa ndim, bú Israel.
- ¹⁴ Solomon we wue ulo ahu, wusia ya.
- ¹⁵ O were ibo osisi cedar wue m̀bidi ulo ahu nime; site n'ala ulo rue m̀bidi nke okpukpu, o were osisi machita ha nime: o were ibo osisi fir machita ala ulo.
- ¹⁶ O were ibo osisi cedar wue ebe di orú cubit n'azu ulo ahu, site n'ala ulo rue m̀bidi: o were ha wue ya nime, ibu ime-ime-ulo, ibu ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile.
- ¹⁷ Ulo ahu, nke ahu bú, ulo uku Chineke nke di n'iru ya, di ọgu cubit abua n'ogologo.
- ¹⁸ Osis cedar di kwa n'aru ulo ahu nime, nke apiri ihe otutu, bú afufa-ọhia na okoko-osisi wara awa: ime ulo ahu nile bu osisi cedar; ọ dighi nkume ahuru anya.
- ¹⁹ O dozi-kwa-ra ime-ime-ulo n'etiti ulo ahu nime, itiy ịbe ọbụba-ndu Jehova n'ebe ahu.
- ²⁰ Ma n'iru ime-ime-ulo ahu di orú cubit n'ogologo, na orú cubit n'obosara, na orú cubit n'idi-elu-ya; ọ machita ya ọla-edo makarisiri nma: o were kwa osisi cedar machita ebe-ichu-àjà.
- ²¹ Solomon we were ọla-edo makarisiri nma machita ulo ahu nime: o me ka iyaḅa ọla-edo gabiga n'iru ime-ime-ulo ahu; ọ machita kwa ya ọla-edo.
- ²² Ọ machita-kwa-ra ulo ahu nile ọla-edo, rue m̀be amachitazuru ulo nile: o were kwa ọla-edo machita ebe-ichu-àjà ahu nile bu nke diri ime-ime-ulo ahu.
- ²³ O me-kwa-ra cherubim abua nke osisi manu olive n'ime-ime-ulo ahu, cubit iri ka elu-ha di.
- ²⁴ Cubit ise ka otù nku cherub di, cubit ise ka nkù nke-ọzọ nke cherub di kwa: site na nsọtu nkù-ya we rue nsọtu nke-ọzọ nke nkù-ya di cubit iri.
- ²⁵ Cubit iri ka cherub nke-ọzọ di kwa: cherubim abua ahu nwere otù ọtùtù na otù ọpipi.
- ²⁶ Idi-elu otù cherub di cubit iri, otú a ka cherub nke-ọzọ di kwa.
- ²⁷ O we tiye cherubim n'etiti ime-ulo: ha we ḅasa nkù cherubim ahu, nkù nke otù we metu m̀bidi, nkù cherub nke-ọzọ nēmetu kwa m̀bidi nke-ọzọ; nkù-ha nēmeturita onwe-ha, nkù na nkù, n'etiti ulo ahu.
- ²⁸ Ọ machita cherubim ọla-edo.
- ²⁹ Ọ tu-kwa-ra m̀bidi nile nke ulo ahu buruburu n'eḅuḅu nke ihe-ọpipi, bú cherubim na nkww na okoko-osisi wara awa, n'ime na n'èzí.
- ³⁰ Ọ machita-kwa-ra ala ulo ahu ọla-edo, n'ime na n'èzí.
- ³¹ O me ibo-uzọ osisi manu olive tiye n'ọnu-uzọ ime-ime-ulo ahu: ọfiere-uzọ na awara-uzọ abua bu otù uzọ n'uzọ ise nke m̀bidi.
- ³² Ibo-uzọ abua ahu bu osisi manu olive; ọ pia n'elu ha ihe-ọpipi, bú cherubim na nkww na okoko-osisi wara awa, ọ machita ha ọla-edo; o tisa kwa ọla-edo n'aru cherubim, na n'aru nkww.
- ³³ Otú a ka o me-kwa-ra awara-uzọ abua nke osisi manu olive itiy ịbe n'ọnu-uzọ ulo uku Chineke, site n'otù uzọ n'uzọ anọ nke m̀bidi;
- ³⁴ na ibo-uzọ abua nke osisi fir; ibewa-uzọ abua nke otù ibo-uzọ nāga buruburu, ibewa-uzọ abua nke ibo-uzọ nke-ọzọ nāga kwa buruburu.
- ³⁵ Ọ pia n'elu ha cherubim na nkww na okoko-osisi wara awa: ọ were ọla-edo nke emere ka ọ dabà n'elu ihe eḅuru eḅuḅu machita ha.
- ³⁶ O were akuku nkume awara awa atọ na otù ariri osisi cedar awara awa wue ogige ime-ime.

³⁷ N'arọ nke-anọ ka atọrọ ntọ-ala ulo Jehova, n'ọnwá Ziv.

³⁸ Ma n'arọ nke-iri-na-otù, n'ọnwá Bul, nke bu ọnwá nke-asatọ, ka ewusiri ulo ahu n'ihe-ya nile na n'ikpé-ya nile. O we nọ arọ asa n'iwu ya.

ISI 7

Ma Solomon nọ arọ iri na atọ n'iwu ulo nke aka ya, ọ we wubie ulo-ya nile.

² O we wue ulo oké ọhia Lebanon; ọgu cubit ise ka ogologo-ya di, ọgu cubit abua na iri ka obosara-ya di kwa, orú cubit na iri ka idi-elu-ya di, ọ di n'elu akuku anọ nke ogidi osisi cedar, osisi cedar awara awa di kwa n'elu ogidi ahu.

³ Ewere osisi cedar kpuchie ya n'elu, n'elu ọgu ulo ntà nke akuku abua na ise, nke di n'elu ogidi; iri na ise n'otù akuku.

⁴ Ọnọdu window di kwa n'akuku atọ, ebe nleputa-anyà di kwa na ncherita-iru ebe nleputa-anyà n'okpukpu atọ.

⁵ Ọnu-uzọ nile na awara-uzọ nile nwere akuku anọ ra nrata, n'ọnọdu window: ebe nleputa-anyà di kwa na ncherita-iru ebe nleputa-anyà n'okpukpu atọ.

⁶ O me-kwa-ra uzọ-nbata nke ogidi; ọgu cubit abua na iri ka ogologo-ya di, orú cubit na iri ka obosara-ya di kwa; uzọ-nbata di kwa n'iru ha; ogidi na nbata-uzọ di kwa n'iru ha.

⁷ Ọ me-kwa-ra uzọ-nbata nke oche-eze ebe ọ ganekpe ikpe, bú uzọ-nbata ikpé: ewere kwa osisi cedar kpuchie ya site n'ala ulo rue ala ulo.

⁸ Ma ulo-ya ebe o nēbi, bú ogige ọzọ nke di nime uzọ-nbata, ọ di ka ọlu a si di. O wu-kwa-ra ulo nye nwa-nwayi Fero, (bú nwayi nke Solomon luru na nwunye,) dika uzọ-nbata nka.

⁹ Eji nkume di oké ọnu-ahia wu ndia nile, bú nkume awara awa, dika ọtùtù si di, nkume eji mma-nkwọ kwọ, n'ime na n'èzí, bú site na ntọ-ala rue ndobi-ya, na n'èzí rue ogige uku ahu.

¹⁰ Ntọ-ala-ya bu kwa nkume di oké ọnu-ahia, bú nkume uku, nkume di cubit iri, na nkume di cubit asatọ.

¹¹ Nkume nke di oké ọnu-ahia di kwa n'elu, dika ọtùtù nke osisi awara awa si di, na osisi cedar.

¹² Ogige uku nke di buruburu nwe-kwa-ra akuku atọ nke nkume awara awa, na otù ariri nke osisi cedar awara awa; ọbuná dika ogige ime-ime ulo Jehova si enwe, na dika uzọ-nbata ulo si enwe.

¹³ Eze Solomon we ziga si na Taia kuputa Hairam.

¹⁴ Nwa nke nwayi di-ya nwuru ka ọ bu, sitere n'ebo Naftali, ma nna-ya bu nwoke Taia, bú ọkpụ-ọla; o juputara n'amam-ihe na nghota na ihe-omuma, ije ozi ọ bula n'ọla. O we biakute eze, bú Solomon, je ozi-ya nile.

¹⁵ O we kpua ogidi ọla abua, cubit iri na asatọ ka idi-elu otù ogidi di: oghe cubit iri na abua ọla-kwa-ra ogidi nke-abua buruburu.

¹⁶ O me-kwa-ra isi abua nke ọla awuru awu, itiyé n'elu ogidi: cubit ise ka idi-elu otù isi di, cubit ise ka idi-elu isi nke-ọzọ di kwa.

¹⁷ Ihe-ọkpukpa, bú ihe emere ka ha yie ihe-ọkpukpa, na ihe aturu atu, bú ihe emere ka ha yie iyaḅa, diri isi nke di n'elu ogidi abua; asa diri otù isi, asa di-kwa-ra isi nke-ọzọ.

¹⁸ O me ogidi abua ahu; akuku abua dikwasi otù ihe-ọkpukpa buruburu, ikpuchi isi nke di n'elu pomegranate: otù a ka o me-kwa-ra isi nke-ọzọ.

¹⁹ Isi nke di n'elu ogidi n'uzọ-nbata ahu bu ihe emere ka ha yie urodi, cubit anọ.

²⁰ Ma isi di kwa n'elu ogidi abua ahu n'elu, na ncherita-iru afọ nke di n'akuku ihe-ọkpukpa:

pomegranate di ọgu iri, n'akuku nke dikwasi isi nke-ọzọ buruburu.

21 O guzo ogidi abua ahu n'uzọ-nbata nke ulo uku Chineke: o guzo ogidi aka-nri, kpọ aha-ya Jakin: o guzo ogidi aka-ekpe, kpọ aha-ya Boaz.

22 Ma n'elu ogidi ihe di nke emere ka o yie urodi: ewe luzue ọlu ogidi abua ahu.

23 O me-kwa-ra oké osimiri awuru awu, cubit iri site n'otù ọnu-ya rue ọnu-ya nke-ọzọ, ọ di gburugburu gburugburu, cubit ise ka idi-elu-ya di: eriri nke orú cubit na iri ọa-kwa-ra ya buruburu.

24 Afufa-ọhia di kwa n'okpuru ọnu-ya buruburu nke nāba ya buruburu, iri di n'otù cubit, nāba oké osimiri ahu buruburu: afufa-ọhia ahu di ariri abua, awuru mbe awuru ya.

25 Ọ nēguzo n'elu ehi iri na abua, atọ nēche iru n'Ugwu, atọ nēche iru n'Ọdida-anyanwu, atọ nēche iru na Ndida, atọ nēche iru n'Ọwuwa-anyanwu: oké osimiri ahu we dikwasi ha n'elu, azu-ha nile di kwa nime.

26 Iḃidi-ya di otù ntù-ọbu-aka; emere ọnu-ya dika anēme ọnu iko, dika okoko urodi: nnù bath ise ka ọ nānagide.

27 Ọ me ihe-ndọkwasi iri nke ọla; cubit anọ ka ogologo otù ihe-ndọkwasi di, cubit anọ ka obosara-ya di kwa, cubit atọ ka idi-elu-ya di kwa.

28 Ma nka bu otú emere ihe-ndọkwasi: ha nwere ihe-njiko, bú ihe-njiko n'etiti nkwukọta-ya:

29 ọdum na ehi na cherubim di n'ihe-njiko nke di n'etiti nkwukọta ahu; ihe-ndọkwasi dikwasi na nkwukọta n'elu: ihe aturu atu nke emere ka o yie ihe-nkwuba di kwa n'okpuru ọdum nile na ehi nile.

30 Ihe-ndọkwasi ọ bula nwere wheel ọla anọ, na axle ọla: ukwu-ya anọ nwere ubu: n'okpuru ite ọsis-miri ahu ka ubu ahu akpuru akpu di, n'akuku ihe aturu atu ọ bula.

31 Ọnu-ya nime isi-ya na n'elu di otù cubit: ọnu-ya di kwa buruburu, otú emere ihe-ndọkwasi, otù cubit na nkera cubit: ihe-ọpipi dikwasi kwa n'ọnu-ya, ihe-njiko nile ha nwere akuku anọ ra nrata, ha adighi buruburu.

32 Wheel anọ ahu di n'okpuru ihe-njiko: aka wheel di n'ihe-ndọkwasi: idi-elu otù wheel di otù cubit na nkera cubit.

33 Otú emere wheel nile di ka esi eme wheel uḃọ-ala: aka nile ha, na azu nile ha, na ihe nile nējikọta ha, na etiti nile ha, awuru ha nile awu.

34 Ubu anọ di na nkuku anọ nke ihe-ndọkwasi ọ bula: ubu-ya sitere n'ihe-ndọkwasi ahu.

35 Ihe di gburugburu gburugburu, nke idi-elu-ya di nkera cubit, di n'elu ihe-ndọkwasi ahu: aka-ya nile na ihe-njiko-ya nile, nke di n'elu ihe-ndọkwasi ahu sitere na ya.

36 O ọue eḃuḃu cherubim na ọdum na nkwa n'elu mbadamba aka-ya nile, na n'elu ihe-njiko-ya nile, dika ọnoḃu di efu nke ebe ọ bula si di, ha na ihe aturu atu buruburu.

37 Otú a ka o mere ihe-ndọkwasi iri ahu: ha nile nwere otù ọwuwu, na otù ọtùtù, na otù ọpipi.

38 O me kwa ite ọsis-miri iri nke ọla: ọgu bath abua ka otù ite ọsis-miri nānagide: cubit anọ ka ite ọsis-miri ọ bula di: otù ite ọsis-miri di n'elu ihe-ndọkwasi ọ bula n'ihe-ndọkwasi iri ahu.

39 O tiye ihe-ndọkwasi ahu, ise n'akuku aka-nri ulo ahu, ise n'akuku aka-ekpe ulo ahu: o tiye kwa oké osimiri ahu n'akuku aka-nri ulo ahu n'akuku Iru-anyanwu, na ncherita iru Ndida.

40 Hairam me-kwa-ra ite ọsis-miri nile, na oseke nile, na ọkwa-nwusa nile. Hairam we jebie ozi nile nke o jere eze, bú Solomon, n'ulo Jehova:

41 ogidi abua ahu, na ọkwa abua nke isi nke di n'elu ogidi abua; na ihe-ọkpukpa abua ahu ikpuchi ọkwa abua nke isi nke di n'elu ogidi;

- ⁴² na nnù pomegranate ahu nke diri ihe-òkpukpa abua ahu; bú akuku pomegranate abua bayere otù ihe-òkpukpa, ikpuchi òkwa abua nke isi nke di n'iru ogidi;
- ⁴³ na ihe-ndòkwasi iri ahu, na ite òsisa-miri iri ahu nke di n'elu ihe-ndòkwasi;
- ⁴⁴ na otù oké osimiri ahu, na ehi iri na abua ahu nke di n'òkpuru oké osimiri;
- ⁴⁵ na ite nile, na osekè nile, na òkwa-nwusa nile: ma ihe ndia nile, nke Hairam mere eze, bú Solomon, n'ulo Jehova, bu òla nēbu maramara.
- ⁴⁶ Na buruburu-ala Jòdan ka eze wuru ha, n'ala urò n'etiti Sukot na Zaretan.
- ⁴⁷ Solomon we dọba ihe ahu nile ghara itù ha, n'ihì na ha bara uba nke ukwu: achọputaghi ọtùtù òla ahu.
- ⁴⁸ Solomon me-kwa-ra ihe nile nke di n'ulo Jehova: ebe-ichu-àjà òla-edo, na table nke achicha iru Chineke di n'elu ya, ọ bu òla-edo:
- ⁴⁹ na ihe-idọba-orìona, ise n'aka-nri, ise n'aka-ekpe, n'iru ime-ime-ulo ahu, ha bu òla-edo makarisiri nma; na okoko-osisi nile, na orìona nile, na nkpa nile, ha bu òla-edo;
- ⁵⁰ na iko nile, na ihe-ikpakepu-òku nile, na òkwa-nwusa nile, na ngaji nile, na ihe-igu-òku nile, ha bu òla-edo makarisiri nma; na ihe-nkoye-ibo nile, ma nke diri ọnu-uzọ ime-ime ulo ahu, bú ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile, ma nke diri ọnu-uzọ ulo, bú ulo uku Chineke, ha bu òla-edo.
- ⁵¹ Ewe jezue ozi nile nke eze, bú Solomon, jere n'ulo Jehova. Solomon we webata ihe nile Devid, bú nna-ya, doro nsọ, bú òla-ọcha, na òla-edo, na ihe nile, o we tiye ha n'ulo-àkù nke ulo Jehova.

ISI 8

- M**̀be ahu Solomon kpọkọtara ndi-okenye Israel, na ndi-isi nile nke ebo nile ha, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna umu Israel, ibiakute eze, bú Solomon, nime Jerusalem, isi n'obodo Devid, nke ahu bu Zaion, bugota ipe ọbụba-ndu Jehova.
- ² Ndikom nile nke Israel we kpọkọta onwe-ha biakute eze, bú Solomon, n'ememe, n'ọnwa Etanim, nke ahu bu ọnwa nke-asa.
- ³ Ndi-okenye nile nke Israel we bia, ndi-nchu-àjà we bulie ipe ahu.
- ⁴ Ha we bugota ipe Jehova, na ulo-ikwū nzute, na ihe nsọ nile nke di n'Ulo-ikwū ahu; ndi-nchu-àjà na ndi Livai we bugota ha.
- ⁵ Eze, bú Solomon, na nzukọ nile nke Israel, bú ndi nēzukọta n'ebe ọ nọ, nọyere ya n'iru ipe ahu, n'āchu àjà ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi, nke anādighi-agu ha ọnu, nke anādighi-aguta kwa ha n'ihì iba-uba-ha.
- ⁶ Ndi-nchu-àjà we bubata ipe ọbụba-ndu Jehova n'ebe-ya, nime ime-ime-ulo nke ulo ahu, rue ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile, rue n'òkpuru nkù cherubim.
- ⁷ N'ihì na cherubim nābasa nkù-ha rue ebe ipe ahu, cherubim we nēkpuchi ipe ahu na nkpa-n'aka-ya abua n'elu.
- ⁸ Nkpa-n'aka we di ogologo, ewe hu isi nkpa-n'aka site n'ebe nsọ n'iru ime-ime-ulo ahu; ma adighi-ahu ha n'èzí: ha we di n'ebe ahu, rue ta.
- ⁹ Ọ dighi ihe di n'ipe ahu, ọ bu nání mbadamba nkume abua nke Moses dọbara n'ebe ahu na Horeb, m̀be Jehova na umu Israel b́ara ndu, m̀be ha siri n'ala Ijìpt puta.
- ¹⁰ O rue, m̀be ndi-nchu-àjà siri n'ebe nsọ puta, na igwe-oji juputara ulo Jehova,
- ¹¹ ndi-nchu-àjà we ghara inwe ike iguzo ije ozi n'ihì igwe-oji ahu: n'ihì na ebube Jehova juputara ulo Jehova.
- ¹² M̀be ahu Solomon siri, Jehova asiwo na O gēbi n'oké ọchichiri.

- 13** N'ezie ewuworom I ulo obibi, bú ọ̀nọ̀du guzosiri ike ebe I gēbi rue m̀be ebighi-ebi.
- 14** Eze we chigharia iru-ya, gọzie nkpọkọta nile nke Israel: nkpọkọta nile nke Israel nēguzo kwa.
- 15** Ọ si, Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú Chineke Israel, bu, Onye were ọnu-Ya gwa Devid, bú nnam, okwu, were kwa aka-Ya mezue ya, si,
- 16** Site n'ubochi m̀be M'mere ka ndim, bú Israel, si n'Ijpt puta, arọputaghm obodo n'ebo nile nke Israel iwu ulo, ka aham we di n'ebe ahu; ma arọputaram Devid ibu onye-isi ndim, bú Israel.
- 17** O we di n'obi Devid, bú nnam, iwuru aha Jehova, bú Chineke Israel, ulo.
- 18** Jehova we si Devid, bú nnam, N'ih na ọ di n'obi-gi iwuru aham ulo, i mere nke-oma na ọ di n'obi-gi:
- 19** otú ọ di, gi onwe-gi agaghi-ewu ulo ahu: kama, nwa-gi nwoke nke nēsi n'úkwù-gi puta, onye ahu gēwuru aham ulo.
- 20** Jehova emewo kwa ka okwu-Ya nke O kwuru guzosie ike; m'we bilie n'ọ̀nọ̀du Devid, bú nnam, nọkwasi n'och-eze Israel, dika Jehova kwuru, m'we wuere aha Jehova, bú Chineke Israel, ulo,
- 21** doro iḅe ahu ọ̀nọ̀du n'ebe ahu, bú iḅe nke ọḅuḅa-ndu Jehova di n'ebe ahu, bú ọḅuḅa-ndu nke Ya na nna-ayi-hà ḅara, m̀be O mere ka ha si n'ala Ijpt puta.
- 22** Solomon we guzo n'iru ebe-ichu-àjà Jehova n'iru nkpọkọta nile nke Israel, we ḅasa ọḅu-aka-ya abua n'ebe elu-igwe di:
- 23** ọ si, Jehova, bú Chineke Israel, ọ dighi Chineke dika Gi, n'elu-igwe di n'elu, ma-ọḅu n'elu uwa di n'okpuru; I nēdebere ndi-orù-Gi ọḅuḅa-ndu na ebere, bú ndi were obi-ha nile nējeghari n'iru Gi:
- 24** I debeworo orù-Gi Devid, bú nnam, ihe I gwara ya: I we were ọnu-Gi kwue, were kwa aka-Gi mezue ya, otú ọ di ta.
- 25** Ma uḅu a, Jehova, bú Chineke Israel, debere orù-Gi Devid, bú nnam, okwu nke I gwaworo ya, si, Ọ dighi nwoke ọ bula i nwere agēbipu n'irum n'inọkwasi n'och-eze Israel; nání ọ buru na umu-gi elezi uzọ-ha anya, ijeghari n'irum dika i jeghariworo n'irum.
- 26** Ma uḅu a, Chineke Israel, biko, ka okwu-Gi kwesi ntukwasi-obi, nke I gwara orù-Gi, bú Devid nnam.
- 27** Ma ọ bu ezie na Chineke gēbi n'elu uwa? Ie, elu-igwe na elu-igwe nke elu-igwe agaghi-anagide Gi; ulo a nke m'wuoro, ò gēsi kwa aña rue inagide Gi?
- 28** Ma che iru n'ekpere orù-Gi, na n'aririọ-amara-ya, Jehova, bú Chínkem, ige nti iti-nkpu na ekpere orù-Gi nēkpe n'iru Gi ta:
- 29** ka anya-Gi abua we nāsaghe n'ebe ulo a di abali na ehihie, bú n'ebe ebe ahu di nke I siworo, Aham gādi n'ebe ahu: ige nti ekpere nke orù-Gi gēkpe n'ebe a di.
- 30** Ge kwa nti aririọ-amara orù-Gi, na nke ndi-Gi, bú Israel, m̀be ha nēkpe ekpere n'ebe ebe a di: Gi onwe-gi nuru kwa n'ebe obibi-Gi, n'elu-igwe; m̀be I nuworo, Gi ḅaghara.
- 31** Ihe ọ bula nke nwoke gēmehie nime ya megide madu-ibe-ya, ewe tukwasi ya iyi ime ka ọ nua, iyi ahu we bia n'iru ebe-ichu-àjà-Gi n'ulo a:
- 32** Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, me kwa, kpe ndi-orù-Gi ikpe, igu onye nēmebi iwu n'onye nēmebi iwu, itukwasi uzọ-ya n'isi-ya; na igu onye ezi omume n'onye ezi omume, inye ya dika ezi omume-ya si di.
- 33** M̀be anētiḅu ndi-Gi, bú Israel, n'iru onye-iro, n'ih na ha nēmehie megide Gi; ọ buru na ha alaghachikute Gi, kwuputa aha-Gi, kpe ekpere, riọ Gi amara n'ulo a:
- 34** Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, ḅaghara nmehie ndi-Gi, bú Israel, me ka ha lata n'ala

nke I nyere ndi bu nna-ha.

35 M̀be eḡochiri elu-igwe, m̀be miri-ozuzo nā́dighi kwa, n'ihí na ha nēmehie megide Gi; ọ́ buru na ha ekpe ekpere n'ebe a, kwuputa aha-Gi, si na nmehie-ha laghachi, n'ihí na I nēweda ha n'ala:

36 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, ́aghara nmehie ndi-orù-Gi, na nke ndi-Gi, bú Israel, n'ihí na I nēzị́ ha ezi uzọ́ nke ha ganḗje ije nime ya; Gi me kwa ka miri zokwasi ala-Gi, nke I nyeworo ndi-Gi ibu ihe-nketa.

37 M̀be oké unwu gā́di n'ala, m̀be ajọ́ ọ́ria nke nḗfe efe gā́di, m̀be nchakpọ́ gā́di, ma-ọ́bu ọ́muma-ebu, ma-ọ́bu igurube, ma-ọ́bu ọ́bubu; m̀be onye-iro-ha gā́nọ́chigide ha n'agha n'ala nke ọ́nu-uzọ́-ama nile ha; ihe-otiti ọ́ bula, ọ́ria ọ́ bula;

38 ekpere ọ́ bula, aririọ́ ọ́ bula, nke gā́diri madu ọ́ bula, ma-ọ́bu nke gā́diri ndi-Gi nile, bú Israel, ndi gāmara, nwoke ọ́ bula ihe-otiti nke obi-ya, o we ́asa ọ́bu-aka-ya abua n'ebe ulo a di:

39 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, bú ọ́nọ́du obibi-Gi guzosiri ike, ́aghara, me kwa, nye nwoke ọ́ bula dika uzọ́-ya nile si di, onye I mara obi-ya; (n'ihí na Gi onwe-gi amawo obi umu madu nile, nání Gi;)

40 ka ha we tua egwu Gi ubọ́chi nile nke ha onwe-ha nḗbi n'elu ala ahu nke I nyere nna-ayi-hà.

41 Ọ́zọ́ kwa, ihe bayere onye ala ọ́zọ́, nke ọ́ bughí na ndi-Gi, bú Israel, ka o sitere, ma o siwo n'ala di anya bia n'ihí aha-Gi;

42 (n'ihí na ha gā́nu aha uku Gi, na aka-Gi di ike, na ogwe-aka-Gi esetiri eseti;) m̀be ọ́ gā́bia kwa kpe ekpere n'ulo a;

43 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, bú ọ́nọ́du obibi-Gi guzosiri ike, me dika ihe nile si di nke onye ala ọ́zọ́ ahu nā́kpọ́ku Gi; ka ndi nile nke uwa we mara aha-Gi, itu egwu Gi, dika ndi-Gi, bú Israel, si eme, na imara na akpọ́kwasi aha-Gi n'ulo a nke m'wuworo.

44 M̀be ndi-Gi gā́pu ibuso onye-iro-ha agha, n'uzọ́ ọ́ bula I gḗziga ha, ha we kpere Jehova n'uzọ́ obodo ahu nke I rọ́putaworo, na n'ebe ulo a di nke m'wuworo aha-Gi:

45 Gi nuru kwa n'elu-igwe ekpere-ha na aririọ́-amara-ha, mezie ikpé-ha.

46 M̀be ha gēmehie megide Gi, (n'ihí na ọ́ dighi madu ọ́ bula nke nā́dighi-emehie,) I we wesa ha iwe, rara ha nye n'iru onye-iro-ha, ndi nā́dọ́ta ha n'agha ewe dọ́ta ha n'agha je n'ala onye-iro, n'ebe di anya ma-ọ́bu n'ebe di nso;

47 ha we chegharia n'obi-ha n'ala ebe adọ́tara ha n'agha, we chigharia, riọ́ Gi amara n'ala ndi nā́dọ́ta ha n'agha, si, Ayi emehiewo, me ajọ́ omume, mebie iwu-Gi;

48 ọ́ buru kwa na ha ewere obi-ha nile, were kwa nkpuru-obi-ha nile, laghachikute Gi n'ala ndi-iro-ha, bú ndi dọ́tara ha n'agha, ha ewe kpere Gi n'uzọ́ ala-ha, nke I nyere ndi bu nna-ha, na obodo ahu nke I rọ́putaworo, na ulo nke m'wuworo aha-Gi:

49 Gi nuru kwa n'elu-igwe, bú ọ́nọ́du obibi-Gi guzosiri ike, ekpere-ha na aririọ́-amara-ha, mezie ikpé-ha;

50 Gi ́aghara kwa ndi-Gi ndi mehieworo megide Gi, na njehie-ha nile nke ha jehieworo megide Gi; Gi nye kwa ha ka enwe obi-ebere n'aru ha n'iru ndi nā́dọ́ta ha n'agha, ka ha we nwe obi-ebere n'aru ha:

51 n'ihí na ndi-Gi na ihe-nketa-Gi ka ha bu, ndi I mere ka ha si n'ala Ijipt, n'etiti oké ọ́ku ígwè́ ahu, puta:

52 ka anya-Gi abua we nāsaghe n'aririọ́-amara orù-Gi, na n'aririọ́-amara ndi-Gi, bú Israel, ige nti ha na nkpọ́ku nile ha nā́kpọ́ku Gi.

53 N'ihí na Gi onwe-gi kewaputara ha n'etiti ndi nile nke uwa, iburu Gi ihe-nketa, dika I kwuru n'aka Moses, bú orù-Gi, m̀be I mere ka nna-ayi-hà si n'Ijipt puta, Onye-nwe-ayi, bú

Jehova.

54 O rue, m̀be Solomon kpeb̀iri ekpere a nile na ariri- amara a nile nye Jehova, na o siri n'iru ebe-ichu-àjà Jehova bilie, site n'ìb̀u ikperè-ya abua n'ala, site kwa n'ime ka aka-ya abua ́asa n'ebe elu-igwe di.

55 O we guzo, were oké olu gozie nk̀p̀ok̀ota nile nke Israel, si,

56 Onye ag̀oziri ag̀ozì ka Jehova bu, Onye nyeworo ndi-Ya, bú Israel, izu-ike, dika ihe nile nke O kwuru si di: ọ dighi otù okwu dapuru n'okwu-Ya nile di nma, nke O kwuru n'aka Moses, bú orù-Ya.

57 Ka Jehova, bú Chineke-ayi, ǹoyere ayi, dika Ọ ǹoyere nna-ayi-hà: ka Ọ ghara irapu ayi, ka Ọ ghara kwa íbanari ayi:

58 ka O we wezuga obi-ayi ka ha biakute Ya, ije ije n'uzo-Ya nile, na idebe ihe nile O nyere n'iwu, na ukpuru-Ya nile, na ikpé-Ya nile, nke O nyere nna-ayi-hà n'iwu.

59 Ka okwum ndia, nke m'jiri riọ amara n'iru Jehova, di kwa nso Jehova, bú Chineke-ayi, ehihie na abali, ka O we mezie ikpé orù-Ya, na ikpé ndi-Ya, bú Israel, ihe ubochi n'ubochi-ya:

60 ka ndi nile nke uwa we mara na Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke; onye ọzo adighi.

61 Ka obi-unu zu kwa okè n'ebe Jehova, bú Chineke-ayi, nọ, ijeghari n'ukpuru-Ya nile, na idebe ihe nile O nyere n'iwu, otú ọ di ta.

62 Eze, ya na Israel nile, nāchu kwa àjà n'iru Jehova.

63 Solomon we chua ihe àjà nke àjà-udo nke ọ churu nye Jehova, bú orú nnù ehi uzo abua na nnù iri-na-ise, na orú nnù aturu uzo iri-na-ise. Eze na umu Israel nile we ra ulo Jehova nye Chineke.

64 N'ubochi ahu ka eze doro etiti ogige nke di n'iru ulo Jehova nsọ; n'ihì na ọ churu àjà-nsure-oku na onyinye-inata-iru-oma na abuba àjà-udo n'ebe ahu: n'ihì na ebe-ichu-àjà ọla nke di n'iru Jehova di ntà kari inagide àjà-nsure-oku, na onyinye-inata-iru-oma, na abuba àjà-udo.

65 Solomon we me ememe na m̀be ahu, ya na Israel nile, nk̀p̀ok̀ota uku, site na nbata Hemat rue miri-iyi Ijìpt, n'iru Jehova, bú Chineke-ayi, ubochi asa na ubochi asa, bú ubochi iri na anọ.

66 N'ubochi nke-asatọ o zilagara ndi Israel, ha we gozie eze, la n'ulo-ikwū-ha nāhuri ọnu, obi di kwa ha nma, n'ihì ezi ihe nile nke Jehova mere Devid, bú orù-Ya, nke O me-kwa-ra Israel, bú ndi-Ya.

ISI 9

O rue, m̀be Solomon wubiri ulo Jehova, na ulo eze, na ihe nile nke di Solomon ezi nma n'obi nke tọrọ ya utọ ime,

2 na Jehova mere ka Solomon hu Ya anya nke ubò abua, dika O mere ka ọ hu Ya anya na Gibeon.

3 Jehova we si ya, Anuwom ekpere-gi na ariri- amara-gi, nke i riworo n'irum: edowom ulo a, nke i wuworo, nsọ, itiyè aham n'ebe ahu rue m̀be ebighi-ebi; anyam abua na obim gādi kwa n'ebe ahu ubochi nile.

4 Ma gi onwe-gi, ọ buru na i jegharia n'irum, dika Devid, bú nna-gi, jeghariri, n'izu-okè nke obi, na n'izi-ezi, ime dika ihe nile si di nke M'nyeworo gi n'iwu, ọ buru na i debe ukpurum nile na ikpém nile;

5 M'gēme kwa ka oche-eze ala-eze-gi n'isi Israel guzosie ike rue m̀be ebighi-ebi; dika M'gwara Devid, bú nna-gi, okwu si, Ọ dighi nwoke ọ bula i nwere agēbipu n'inokwasi

n'uche-eze Israel.

⁶ Ma ọ buru na unu esi n'isom laghachi ma-ọli, unu onwe-unu ma-ọbu umu-unu, unu-we ghara idebe ihe nile M'nyere n'iwu na ukpurum nile nke M'tiyeworo n'iru unu, unu we je fè chi ọzọ òfùfè, kpọ isi ala nye ha:

⁷ M'gēbipu kwa Israel n'elu ala nka nke M'nyeworo ha; M'gēsi kwa n'irum tupu ulo a, nke M'doworo nsọ nye aham; Israel gāghọ kwa ilu na ihe-àkùkù n'etiti ndi ọzọ nile:

⁸ ulo a kwa, nke kachasi elu, o gēju onye ọ bula nke nāgabiga ya anya, ọ gāma ọsọ; ha gāsi kwa, N'ihì gini ka Jehova meworo ala nka na ulo a otú a?

⁹ Ha gāsi kwa, Ọ bu n'ihì na ha rapuru Jehova, bú Chineke-ha, Onye mere ka ndi bu nna-ha si n'ala Ijìpt puta, ha we jide chi ọzọ, kpọ isi ala nye ha, fè ha òfùfè: n'ihì ya ka Jehova meworo ka ihe ọjọ a nile biakwasi ha.

¹⁰ O rue, n'ogwugwu orú arọ, nke Solomon wuru ulo abua nime ha, bú ulo Jehova na ulo eze,

¹¹ (ma Hairam, bú eze Taia, were osisi cedar, were kwa osisi fir, were kwa ọla-edo, yere Solomon aka, dika ihe nile si di nke nāto ya utọ,) na eze Solomon nyere Hairam orú obodo n'ala Galili m̀be ahu.

¹² Hairam we si na Taia puta ihu orú obodo ahu nke Solomon nyere ya; ma ha ezighi ezi n'anya-ya.

¹³ O we si, Gini bu obodo ndia nke i nyeworom, nwa-nnem? Ọ we kpọ ha ala Kabul, rue ta.

¹⁴ Hairam we zigara eze ọgu talent ọla-edo isi.

¹⁵ Ma nka bu ihe kpatara usu ndi nēfè òfùfè nke eze, bú Solomon, weputara; iwu ulo Jehova, na ulo nke aka ya, na Milo, na m̀bidi Jerusalem, na Hezoa, na Megido, na Gezea.

¹⁶ N'ihì na Fero, bú eze Ijìpt, rigoro, were Gezea, sure ya n'ọku, ọue ndi Kenean ndi bi n'obodo ahu, were ya nye nwa-ya nwayi, bú nwunye Solomon, ka ọ buru ihe idu-ulo.

¹⁷ Solomon we wue Gezea, na Bet-horon di n'okpuru,

¹⁸ na Bealat, na Tema n'ọzara, n'ala-ya,

¹⁹ na obodo nile nke nchikọbata-ihe nke Solomon nwere, na obodo nile nke uọ-ala-ya, na obodo nile nke ndi-inyinya-ya, na ihe di Solomon ezi nma n'obi, bú nke di ya ezi nma n'obi iwu na Jerusalem, na nime Lebanon, na n'ala nile ọ nāchi.

²⁰ Ma ndi nile fọduru n'etiti ndi-Amorait, na ndi Het, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus, ndi nēsiteghi n'umu Israel;

²¹ umu-ha ndi fọduru inọchi ha n'ala, ndi umu Israel nāpughi iwezuga ka ebibie ha, Solomon we si nime ha weputa usu ndi nēfè òfùfè, bú ndi-orù, rue ta.

²² Ma ọ dighi orù Solomon mere site n'umu Israel: kama ndi ahu bu ndikom agha, na ndi-orù-ya, na ndi-isi-ya, na ndi-ọchi-agma-ya, na ndi-isi uọ-ala-ya na ndi-inyinya-ya.

²³ Ndia bu ndi-isi nke ndi ahu edoro ndi-isi, ndi bu ndi-isi n'ozì anējere Solomon, nnù madu na ọgu asa na iri, ndi nwere ike n'aru ndi nālu ọlu n'ije-ozì ahu.

²⁴ Otú ọ di, nwa-nwayi Fero siri n'obodo Devid rigorue ulo-ya nke Solomon wuru nye ya: m̀be ahu ka o wuru Milo.

²⁵ Uọ-ato n'arọ ka Solomon surere àjà-nsure-ọku na àjà-udo nye Jehova n'elu ebe-ichu-àjà nke o wuru, o we sure ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ tiyere ya n'elu ebe-ichu-àjà nke di n'iru Jehova. O we wuzue ulo ahu.

²⁶ Eze, bú Solomon, me-kwa-ra uọ n'Ezion-geba, nke di n'akuku Ilot, n'usọ Oké Osimiri Uhie, n'ala Edom.

²⁷ Hairam we zìe ndi-orù-ya n'uọ-ya, bú ndi-uọ ndi mara oké osimiri, ha na ndi-orù

Solomon.

²⁸ Ha we biarue Ofia, si n'ebe ahu weta ọla-edo, nnù talent na orú talent, wetara eze, bú Solomon.

ISI 10

Eze-nwayi Sheba we nānu akukọ Solomon bayere aha Jehova, o we bia iwere ilu di iche iche nwa ya.

² Ọ biarue Jerusalem, ya na usu di ọtutu nke-uku, camel nēbu uda di iche iche, na ọla-edo bara uba nke-uku, na nkume di oké ọnu-ahia: o we biakute Solomon, gwa ya okwu nile nke di ya n'obi.

³ Solomon we gosi ya okwu-ya nile: ọ dighi okwu ọ bula ezonariri eze nke ọ nēgosighi ya.

⁴ Eze-nwayi Sheba we hu amam-ihe nile nke Solomon, na ulo nke o wuru,

⁵ na ihe-oriri nke table-ya, na nnọdu nke ndi-orù-ya, na nguzo nke ndi nējere ya ozi, na uwe-ha, na ndi-obu-ihe-ọnu-ya, na àjà-nsure-ọku-ya nke ọ nēsure n'ulo Jehova; mọ adighi kwa nime ya ọzọ.

⁶ O we si eze, Ezi-okwu ka okwu ahu bu nke m'nuru n'alam bayere okwu-gi nile, baye-kwa-ra amam-ihe-gi.

⁷ Ma ekweghm okwu ahu, rue m̀be m'biara, anyam abua we hu ya: ma, le, egosighm nkera-ya: i tukwasiwo amam-ihe na idi-nma n'akukọ nke m'nuru.

⁸ Ndi ihe nāgara nke-oma ka ndikom-i bu, ndi ihe nāgara nke-oma ka ndi-orù-gi ndia bu, ndi nēguzo n'iru gi m̀be nile, ndi nānu amam-ihe-gi.

⁹ Ka Jehova, bú Chineke-gi, buru onye agoziri agozi, Onye ihe-gi tọrọ Ya utọ, itiyekwasi gi n'оче-eze Israel: ọ bu n'ihì na Jehova huru Israel n'anya rue m̀be ebighi-ebi ka O doro gi eze, ime ihe ekpere n'ikpe na ezi omume.

¹⁰ O nye eze ọgu talent ọla-edo isi, na uda di iche iche bara uba nke-uku, na nkume di oké ọnu-ahia: ọ dighi uda biara ọzọ nke di ka uda ahu n'iba-uba, bú nke eze-nwayi Sheba nyere eze, bú Solomon.

¹¹ Ọzọ kwa, ubọ Hairam, nke siri n'Ofia bute ọla-edo, ha siri n'Ofia bubata osisi almug bara uba nke-uku, na nkume di oké ọnu-ahia.

¹² Eze we were osisi almug ahu mere ulo Jehova, me-kwa-ra ulo eze, ihe-ndabere, ọ were kwa ha mere ndi nābù abù ubọ-akwara na une: osisi almug di otú a abiaghi, ahughi kwa ha, rue ta.

¹³ Eze, bú Solomon, nye-kwa-ra eze-nwayi Sheba ihe nile nātọ ya utọ, ihe ọ bula ọ riorọ, nāgughi ihe o nyere ya dika aka eze, bú Solomon, si di. O we chigharia la n'ala-ya, ya onwe-ya na ndi-orù-ya.

¹⁴ Ma ọtùtù ọla-edo nke biakutere Solomon n'otù arọ di nnù talent ọla-edo na ọgu iri-na-atọ na isi,

¹⁵ nāgughi ihe ndikom ndi nējeghari izu ahia wetara, na ọzuzu-ahia nke ndi nāzu ahia, na ọla-edo nke eze nile nke ndi gwara ọgwa, na ọla-edo nke ndi nāchi ala.

¹⁶ Eze, bú Solomon, we me ọgu ọta uku iri, ha bu ọla-edo etisara etisa: nnù shekel ọla-edo na ọgu iri bara n'otù ọta uku.

¹⁷ O me-kwa-ra ọgu ọta iri-na-ise, ha bu ọla-edo etisara etisa; pound ọla-edo atọ bara n'otù ọta: eze we tiye ha n'ulo oké ọhia Lebanon.

¹⁸ Eze me-kwa-ra oké ọche-eze ọdu, machita ya ọla-edo anuchara anucha.

¹⁹ Ọche-eze ahu nwere ihe-nrigo isi, ọche-eze ahu nwe-kwa-ra elu di buruburu n'azu ya:

aka di kwa n'otù akuku na n'akuku nke-ọzọ n'ebe ọndu-ya, ọdum abua nēguzo kwa n'akuku aka ahu.

²⁰ Ọdum iri na abua we nēguzo n'ebe ahu n'elu ihe-nrigo isi ahu n'otù akuku na n'akuku nke-ọzọ: emeghi ya otú a nye ala-eze ọ bula.

²¹ Ihe nile Solomon nwere, bú nke eji ahu ihe, bu ọla-edo, ihe nile nke ulo oké ọhia Lebanon bu kwa ọla-edo makarisiri nma: ọ dighi nke bu ọla-ọcha; agughi ya n'ihe ọ bula n'ubochi Solomon.

²² N'ihì na eze nwere uḅọ Tashish n'oké osimiri tiyere uḅọ Hairam: otù uḅò n'arọ atọ ka uḅọ Tashish nābia, nēbute ọla-edo, na ọla-ọcha, na ọdu, na enwe, na ekwuru-ulo.

²³ Eze, bú Solomon, we di uku kari eze nile nke uwa n'àkù na n'amam-ihe.

²⁴ Uwa nile we nāchọ iru Solomon, inu amam-ihe-ya, nke Chineke tiyere n'obi-ya.

²⁵ Ndi ahu nēbute kwa, nwoke ọ bula onyinye-inata-iru-oma-ya, ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe, na ihe-ekike-agha, na uda di iche iche, na inyinya, na inyinya mule, ihe anēnye n'arọ n'arọ-ya.

²⁶ Solomon we chikọta uḅọ-ala na ndi-inyinya: o we nwe nnù uḅọ-ala atọ na ọgu iri, na orú nnù ndi-inyinya na nnù iri, ọ we do ha n'obodo uḅọ-ala, na n'ebe eze nọ na Jerusalem.

²⁷ Eze we me ọla-ọcha ka ọ di ka nkume na Jerusalem, ọ me-kwa-ra osisi cedar ka ha di ka osisi sycomore nke di n'ebe di ala n'uba.

²⁸ Anēme kwa ka inyinya Solomon nwere si n'Ijìpt puta; n'usu ka ndi-ahia eze nānara ha, otù usu n'ọnu-ahia-ya.

²⁹ Otù uḅọ-ala we rigota si n'Ijìpt puta na nnù shekel ọla-ọcha na ọgu iri, na otù inyinya n'ọgu shekel asa na iri: otú a ka ha nēweputara eze nile nke ndi Het, nēweputa-kwa-ra ndi-eze Siria, site n'aka-ha.

ISI 11

Ma eze, bú Solomon, huru ọtutu ndinyom ala ọzọ n'anya, tiyere nwa-nwayi Fero, ndinyom Moab, ndinyom Amon, ndinyom Edom, ndinyom Zaidon, ndinyom Het;

² bú ndi sitere na mba ndi Jehova siri umu Israel, Unu abala n'etiti ha, ndi ahu aba-kwa-la n'etiti unu: n'ezie ha gēwezuga obi-unu ka o so chi nile ha: ndi ahu ka Solomon rapara n'ihu-n'anya.

³ O we nwe nnù ndinyom na ọgu iri-na-ise, bú umu ndi-isi, na ọgu ndi-iko-nwayi iri-na-ise: ndinyom-ya we wezuga obi-ya.

⁴ O rue, na mḅe agadi Solomon, na ndinyom-ya wezugara obi-ya ka o so chi ọzọ: obi-ya ezughi kwa okè n'ebe Jehova, bú Chineke-ya, nọ, dika obi Devid, bú nna-ya.

⁵ Solomon we jeso Ashtoret, bú chi ndi Zaidon, jeso kwa Milkom, bú ihe-árú ndi Amon.

⁶ Solomon we me ihe jorọ nọ n'anya Jehova, o jeso zughi kwa Jehova, dika Devid, bú nna-ya, mere.

⁷ Mḅe ahu Solomon wubere ebe di elu nye Kemosh, bú ihe-árú Moab, n'ugwu nke di n'iru Jerusalem, nye kwa Molek, bú ihe-árú umu Amon.

⁸ Otú a ka o me-kwa-ra ndinyom-ya nile, bú ndi ala ọzọ, ndi nēsure ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ, nāchu-kwa-ra chi nile ha àjà.

⁹ Jehova we wesa Solomon iwe, n'ihì na ewezugara obi-ya n'ebe Jehova nọ, bú Chineke Israel, Onye mere ka ọ hu Ya anya uḅò abua,

¹⁰ Onye nye-kwa-ra ya iwu bayere ihe a, ka ọ ghara ijeso chi ọzọ: ma o debeghi ihe ahu nke Jehova nyere n'iwu.

- 11** Jehova we si Solomon, N'ihì na nka di n'aka-gi, i we ghara idebe ọ̀bùba-ndum na ukpurum nile, nke M'nyeworo gi n'iwu, aghaghm idọwapu ala-eze n'aru gi, nye orù-gi.
- 12** Ọ bu nání na ọ bughì n'ubọchi-gi ka M'gēme ya, n'ihì Devid, bú nna-gi: ọ bu n'aka nwa-gi ka M'gāđwapu ya.
- 13** Otú ọ di, ọ bughì ala-eze-gi nile ka M'gāđwapu; otù ebo ka M'gēnye nwa-gi, n'ihì Devid, bú orùm, na n'ihì Jerusalem, nke M'rọputaworo.
- 14** Jehova we me ka onye-nmegide biliere Solomon, bú Hedad, onye Edom: na nkpuru eze n'Edom ka o sitere.
- 15** O rue, m̀be Devid nọ n'Edom, m̀be Joab, bú onye-isi usu-ndi-agma, rigoro ilì ndi eburu ebu, na o tìburu nwoke ọ bula n'Edom;
- 16** (n'ihì na ọnwà isi ka Joab na Israel nile nọduru n'ebe ahu, rue m̀be o bipusiri nwoke ọ bula n'Edom;)
- 17** Hedad we ọlaga, ya onwe-ya na ndikom Edom ufodu n'etiti ndi-orù nna-ya tiyere ya, ibà n'Ijpt; ma Hedad bu nwa-okoro ntà.
- 18** Ha we si na Midian bilie, biarue Peran: ha we si na Peran chiri ndikom tiyere onwe-ha, bata n'Ijpt, biakute Fero, bú eze Ijpt; o we nye ya ulo, si ka enye ya nri, o nye-kwa-ra ya ala.
- 19** Hedad we huta amara n'iru Fero nke-uku, o we nye ya nwa-nne nwunye-ya na nwunye, bú nwa-nne Tahpenes nwunye eze.
- 20** Nwa-nne Tahpenes we muara ya Genubat, bú nwa-ya nwoke, onye Tahpenes mere ka ọ rapu ara n'etiti ulo Fero: Genubat we nọ n'ulo Fero n'etiti umu-ndikom Fero.
- 21** Ma Hedad nuru n'Ijpt na Devid soro nna-ya-hà dina n'ọnwu, na Joab, bú onye-isi usu-ndi-agma, anwuwo kwa, Hedad we si Fero, Zilagam, ka m'we la n'alam.
- 22** Fero we si ya, Ma gini nāko gi onwe-gi n'ebe m'nọ, na, le, i nācho ila n'ala-gi? Ọ si, Ọ dighi ihe kọrọm: otú ọ di, zilagam nọ.
- 23** Chineke we me ka onye-nmegide ọzọ biliere ya, bú Rezon nwa Eliada, onye ọanariri Hedadeza eze Zoba, bú onye-nwe-ya:
- 24** ọ chikọta ndikom n'ebe ọ nọ, ghọ onye-isi usu ndi nāpunara madu ihe, m̀be Devid buru ndi Zoba: ha we jerue Damaskos, biri nime ya, buru eze na Damaskos.
- 25** Ọ we ghọrọ Israel onye-nmegide ubọchi nile nke Solomon, tiyere ihe ọjọ nke Hedad mere: ike Israel we gwusia ya, o we buru eze Siria.
- 26** Ma Jeroboam nwa Nebat, onye Efrata nke Zerida, bu orù Solomon nwere, aha nne-ya bu Zerua, nwayi di-ya nwuru, o weli-kwa-ra aka-ya megide eze.
- 27** Ma nka bu ihe kpatara o ji welie aka-ya megide eze: Solomon wuru Milo, mechie ntipú obodo Devid, bú nna-ya.
- 28** Nwoke ahu, bú Jeroboam, bu dike nke bu dinkpà: Solomon we hu nwa-okorobia ahu, na onye nēje ozi nke-oma ka ọ bu, o we me ya ka ọ buru onye-nlekọta ibù nile nke ulo Josef.
- 29** O rue, na m̀be ahu, na Jeroboam siri na Jerusalem pua, onye-amuma, bú Ahaija, bú onye Shailo, we chọta ya n'uzọ; ma Ahaija nēwere uwe ọhu yikwasi n'aru-ya; ha abua nọ kwa iche, nání ha, n'ọhia.
- 30** Ahaija we jide uwe ọhu ahu nke di n'aru ya, dọwa ya na ndọwa iri na abua.
- 31** Ọ si Jeroboam, Chiri n'onwe-gi ndọwa iri: n'ihì na otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Le, M'nāđwapu ala-eze a n'aka Solomon, M'gēnye kwa gi ebo iri:
- 32** (ma ọ gēnwe otù ebo ahu, n'ihì orùm, bú Devid, na n'ihì Jerusalem, bú obodo nke M'rọputaworo n'ebo nile nke Israel:)

- ³³ n'ihì na ha arapuwom, kpọ isi ala nye Ashtoret, bú chí ndi Zaidon, nye kwa Kemosh, bú chí Moab, nye kwa Milkom, bú chí umu Amon; ha ejeghi kwa ije n'uzọm nile, ime ihe ziri ezi n'anyam, na idebe ukpurum nile na ikpém nile, dika Devid, bú nna-ya, mere.
- ³⁴ Ma M'gaghi-ewepu ala-eze nile n'aka-ya: kama onye-isi ka M'gēdo ya ubọchi nile nke ndu-ya, n'ihì Devid, bú orùm, onye M'rọputara, n'ihì na ọ debere ihe nile M'nyere n'iwu na ukpurum nile:
- ³⁵ ma M'gēwepu ala-eze n'aka nwa-ya, were ya nye gi, bú ebo iri.
- ³⁶ Ma nwa-ya ka M'gēnye otù ebo, ka Devid, bú orùm, we nwe orìona ubọchi nile n'irum na Jerusalem, bú obodo nke M'rọputaworo Onwem itiye aham n'ebe ahu.
- ³⁷ Ma gi ka M'gēwere, i gābu kwa eze n'ihè nile nke nkpuru-obi-gi nāchọsi ike, i gābu kwa eze Israel.
- ³⁸ O gēru kwa, ọ buru na i nu ihe nile M'gēnye gi n'iwu, ọ buru kwa na i je ije n'uzọm nile, me ihe ziri ezi n'anyam, idebe ukpurum nile na ihe nile M'nyere n'iwu, dika Devid, bú orùm, mere; na M'gānọyere gi, wu-kwa-ra gi ulo kwesiri ntukwasi-obi, dika M'wuru Devid, M'gēnye kwa gi Israel.
- ³⁹ M'gēweda kwa nkpuru Devid n'ihì nka, ma ọ bughì ubọchi nile.
- ⁴⁰ Solomon we chọ ime ka Jeroboam nwua: Jeroboam we bilie, ịalaga n'ljipt jekuru Shaishak, bú eze ljipt, ọ we nọ n'ljipt rue ọnwu Solomon.
- ⁴¹ Ma okwu Solomon nile nke ọduru, na ihe nile O mere, na amam-ihe-ya, èdeghe ihe ahu n'akwukwọ okwu Solomon?
- ⁴² Ma ubọchi nile Solomon bu eze Israel nile nime Jerusalem di ọgu arọ abua.
- ⁴³ Solomon we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'obodo Devid, bú nna-ya: Rehoboam, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

ISI 12

Rehoboam we jerue Shekem: n'ihì na Shekem ka Israel nile biaruru, ime ya eze.

- ² O rue, m̀be Jeroboam nwa Nebat nuru ya, (ma onye ahu nānọ n'ljipt rue m̀be ahu, ebe o siri n'iru Solomon, bú eze, ịalaga, Jeroboam we biri n'ljipt,
- ³ ha we ziga, kpọ ya;) na Jeroboam na nkpokọta Israel nile biara, we gwa Rehoboam okwu, si,
- ⁴ Nna-gi mere yoke-ayi ka o sie ike: ma uḅu a gi onwe-gi me ka ọ di nfe kari, bú òfùfè siri ike nke nna-gi, na yoke-ya di arọ nke ọ tukwasiri ayi, ayi gēfè kwa gi òfùfè.
- ⁵ Ọ si ha, Lanu rue ubọchi atọ ọzọ, laghachikutekwam. Ndi Israel we la.
- ⁶ Eze, bú Rehoboam, we me ka ndi-okenye dua ya ọdu, bú ndi nēguzo n'iru Solomon, bú nna-ya, m̀be ọ nọ na ndu, si, Ùnu onwe-unu si aña nādu ọdu iweghachiri ndi nka okwu?
- ⁷ Ha we gwa ya okwu, si, Ọ buru na i ghoro ndi nka orù ta, we fè ha òfùfè, za ha, gwa ha okwu di nma, ha gāghọ-kwa-ra gi orù ubọchi nile.
- ⁸ Ma ọ rapuru idu-ọdu nke ndi-okenye, nke ha nādu ya, o me ka umu-okorobia dua ya ọdu, bú ndi ya na ha tokozuru okè, ndi nēguzo n'iru ya.
- ⁹ Ọ si ha, Gini ka unu onwe-unu nādu ọdu, ka ayi we weghachiri ndi nka okwu, bú ndi gwaworom okwu, si, Me ka ọ di nfe kari, bú yoke nke nna-gi tukwasiri ayi?
- ¹⁰ Umu-okorobia ndi ya na ha tokozuru okè we gwa ya okwu, si, Otú a ka i gāsi ndi nka, ndi gwara gi okwu, si, Nna-gi mere yoke-ayi ka ọ di arọ, ma gi onwe-gi me ka ọ di ayi nfe kari; otú a ka i gāgwa ha, si, Nkpisi-aka nke-ntà nkem di okpotokpo kari úkwù nnam.
- ¹¹ Ma uḅu a nnam boro unu yoke di arọ, ma mu onwem gātukwasi ihe na yoke-unu: nnam

were utari dọ unu aka na nti, ma mu onwem gēwere akpi dọ unu aka na nti.

12 Jeroboam na ndi Israel nile we biakute Rehoboam n'ubochi nke-atọ, dika eze kwuru, si, Laghachikudem n'ubochi nke-atọ.

13 Eze we za ndi ahu okwu ike, rapu idu-ọdu nke ndi-okenye, nke ha nādu ya;

14 o we gwa ha okwu dika idu-ọdu nke umu-okorobia si di, si, Nnam mere yoke-unu ka ọ di arọ, ma mu onwem gātukwasi ihe na yoke-unu: nnam were utari dọ unu aka na nti, ma mu onwem gēwere akpi dọ unu aka na nti.

15 Eze we ghara ige ndi Israel nti; n'ih i na nchighari nka sitere n'aka Jehova, ka O we me ka okwu-Ya guzosie ike, bú nke Jehova gwara Jeroboam nwa Nebat site n'aka Ahaija onye Shailo.

16 Israel nile we hu na eze egegghi ha nti, ndi Israel we weghachiri eze okwu, si, Òkè gini ka ayi nwere nime Devid? ọ dighi kwa ihe-nketa di nime nwa Jese: lanu n'ulo-ikwū-unu, Israel: ụbụ a le ulo-gi, Devid. Israel we la n'ulo-ikwū-ha.

17 Ma umu Israel ndi bi n'obodo nile nke Juda, Rehoboam we buru eze-ha.

18 Eze, bú Rehoboam, we ziga Adoram, onye bu onye-isi usu ndi nēfè òfùfè; Israel nile we were nkume tuḅue ya, o we nwua. Eze, bú Rehoboam, we ịa onwe-ya ume irigo n'ubọ-ala-ya, iḅalaga na Jerusalem.

19 Israel we jehie megide ulo Devid, rue ta.

20 O rue, mḅe Israel nile nuru na Jeroboam alatawo, ha we zìe kpọ ya ibia na nzukọ-ha, ha we me ya eze Israel nile: ọ dighi ebo ọ bula soro ulo Devid, ma-ọbughi ebo Juda, nání ya.

21 Rehoboam we biarue Jerusalem, kpọkọta ulo Juda nile, na ebo Benjamin, orú nnù ndikom orú uzọ na abua na nnù iri, bú ndi arọputara arọputa, ndi nēbu agha, ibuso ulo Israel agha, iweghachiri Rehoboam nwa Solomon ala-eze.

22 Okwu Chineke we rue Shemaia nti, bú onye nke Chineke, si,

23 Gwa Rehoboam nwa Solomon, bú eze Juda, gwa kwa ulo nile nke Juda na Benjamin, gwa kwa ndi Israel fọduru, okwu, si,

24 Otú a ka Jehova siri, Unu arigola, unu ebuso-kwa-la umu-nne-unu, bú umu Israel, agha: laghachinu, nwoke ọ bula n'ulo-ya; n'ih i na n'ebe M'nọ ka ihe a siteworo. Ha we nu okwu Jehova, laghachi azu n'ulo-ha, dika okwu Jehova si di.

25 Jeroboam we wue Shekem n'ugwu Efraim, biri n'ebe ahu; o si n'ebe ahu pua, wue Penuel.

26 Jeroboam we si n'obi-ya, Uḅu a ka ala-eze gālaghachikuru ulo Devid:

27 ọ buru na ndi nka arigo ichu àjà n'ulo Jehova na Jerusalem, obi ndi nka gālaghachikuru kwa onye-nwe-ha, bú Rehoboam eze Juda; ha gēḅukwam, laghachikuru Rehoboam, bú eze Juda.

28 Eze we me ka adua ya ọdu, o we me umu-ehi abua nke ọla-edo; ọ si ha, Unu arigozuwo Jerusalem; le chi-gi, Israel, ndi mere ka i si n'ala Ijpt rigoputa.

29 Ọ dọba otù nime Bet-el, tiye nke-ọzọ nime Dan.

30 Ihe a we ghọ nmehie: ndi Israel we je n'iru otù nime ha, rue Dan.

31 O me ulo nke ebe di elu, me kwa ndi-nchu-àjà sitere n'ọnu-ọgugu ndi Israel nile, ndi nēsiteghi n'umu Livai.

32 Jeroboam we me ememe n'ọnwa nke-asatọ, n'ubochi nke-iri-na-ise nke ọnwa ahu, dika ememe nke di na Juda, o we rigorue ebe-ichu-àjà ahu; otú a ka o mere na Bet-el, ichuru umu-ehi ahu, bú nke o mere, àjà: o guzo na Bet-el ndi-nchu-àjà nke ebe di elu nke o mere.

³³ Ọ rigorue ebe-ichu-àjà nke o mere na Bet-el n'ubochi nke-iri-na-ise n'ọnwá nke-asatọ, bú n'ọnwá nke ọ chéputara n'obi-ya: o we mere umu Israel ememe, rigorue ebe-ichu-àjà isure ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ.

ISI 13

Ma, le, onye nke Chineke siri na Juda bia n'okwu Jehova rue Bet-el: ma Jeroboam nēguzo n'akuku ebe-ichu-àjà isure ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ.

² O we kpọ òkù megide ebe-ichu-àjà ahu n'okwu Jehova, si, Ebe-ichu-àjà, ebe-ichu-àjà, otú a ka Jehova siri: Le, agāmuru ulo Devid otù nwa-nwoke, Josaia bu aha-ya; ọ gāchu kwa n'elu gi ndi-nchu-àjà nke ebe di elu ndi nēsure ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ n'elu gi, ọkpukpu madu ka ha gēsure kwa ọku n'elu gi.

³ O nye-kwa-ra ihe-iriba-ama n'ubochi ahu, si, Nka bu ihe-iriba-ama ahu nke Jehova kwuworo: Le, agābawa ebe-ichu-àjà nka, wusi kwa ntu nke di n'elu ya.

⁴ O rue, m̀be eze nuru okwu onye nke Chineke ahu, nke ọ kpọ megide ebe-ichu-àjà nime Bet-el, na Jeroboam siri n'ebe-ichu-àjà setipụ aka-ya, si, Jidenu ya. Aka-ya, nke o setiri imegide ya, we kpọnwua, ọ pughi kwa iseghachi ya n'aru ya.

⁵ Aḅawa-kwa-ra ebe-ichu-àjà ahu, ewe si n'ebe-ichu-àjà wusi ntu, dika ihe-iriba-ama si di nke onye nke Chineke nyere n'okwu Jehova.

⁶ Eze we za, si onye nke Chineke, Biko, chọ ime ka iru Jehova, bú Chineke-gi, dajua, gi kpe kwa ekpere bayerem, ka akam we laghachikutem. Onye nke Chineke ahu we chọ ka iru Jehova dajua, aka eze we laghachikuru ya, we di ka ọ di na mbu.

⁷ Eze we si onye nke Chineke ahu, Sorom ba n'ulo, ḅa onwe-gi ume, m'gēnye kwa gi onyinye.

⁸ Onye nke Chineke ahu we si eze, Ọ buru na i nyem nkera ulo-gi, m'gaghi-esoro gi ba, m'gaghi-eri kwa nri, m'gaghi-aṅu kwa miri n'ebe a:

⁹ n'ihì na otú a ka enyerem iwu n'okwu Jehova, si, Erila nri, aṅu-kwa-la miri, alaghachi-kwa-la n'uzọ i siri je.

¹⁰ O we la n'uzọ ọzọ, ọ laghachighi kwa n'uzọ o siri biaru Bet-el.

¹¹ Ma otù onye-amuma, bú agadi, bi na Bet-el; nwa-ya we bia, kọrọ ya akukọ omume nile nke onye nke Chineke mere ubochi ahu na Bet-el: okwu nile ọ gwara eze, ha we kọrọ nna-ha akukọ okwu ahu.

¹² Nna-ha we gwa ha okwu, si, Òle nke bu uzọ o jere? Ma umu-ya ndikom ahuwo uzọ nke onye nke Chineke ahu jere, bú onye siri na Juda bia.

¹³ O we si umu-ya, Jikwaranum inyinya-ibu. Ha we jikwara ya inyinya-ibu: ọ nọkwasi n'elu ya.

¹⁴ O we jeso onye nke Chineke ahu n'azu, chọta ya ka ọ nānọdu n'okpuru osisi terebinth: ọ si ya, Ọ bu gi onwe-gi bu onye Chineke ahu nke siri na Juda bia? Ọ si, Ọ bu mu onwem.

¹⁵ Ọ si ya, Sorom je n'ulo, ri kwa nri.

¹⁶ Ọ si, Apughm isoro gi laghachi, ma-ọbu isoro gi ba n'ulo: m'gaghi-esoro kwa gi ri nri ma-ọbu iṅu miri n'ebe a:

¹⁷ n'ihì na okwu rurum nti n'okwu Jehova, si, Erila nri, aṅu-kwa-la miri, n'ebe ahu, alaghachi-kwa-la ila n'uzọ ahu i jere nime ya.

¹⁸ Ọ si ya, Mu onwem bu kwa onye-amuma dika gi; mọ-ozì we gwam okwu n'okwu Jehova, si, Me ka o soro gi lata n'ulo-gi, ka o we rie nri ñu kwa miri. Ma ọ gwara ya okwu-ugha.

- ¹⁹ O we soro ya laghachi, rie nri n'ulo-ya, ñu kwa miri.
- ²⁰ O rue, m̀be ha abua nānọdu nēri ihe na table, na okwu Jehova ruru onye-amuma ahu nti, bú onye mere ka ọ laghachi:
- ²¹ Ọ kpọ onye nke Chineke ahu òkù, bú onye siri na Juda bia, si, Otú a ka Jehova siri, N'ihì na i nupuwo isi n'okwu-ọnu Jehova, i we ghara idebe ihe enyere n'iwu, nke Jehova, bú Chineke-gi, nyere gi n'iwu,
- ²² i we laghachi, rie nri, ñua miri, n'ebe nke Ọ gwara gi okwu, si, Erila nri, ańu-kwa-la miri; ozu-gi agaghi-abiaru ílì nna-gi-hà.
- ²³ O rue, m̀be o risiri nri, m̀be ọ ñusi-kwa-ra ihe-ọńuńu, na o were inyinya-ibu jikwara ya, bú onye-amuma ahu nke o mere ka ọ laghachi.
- ²⁴ Ọ we la, ọdum we huta ya n'uzọ, me ka ọ nwua: ewe tupu ozu-ya n'uzọ, inyinya-ibu-ya nēguzo kwa n'akuku ya; ọdum ahu nēguzo kwa n'akuku ozu ahu.
- ²⁵ Ma, le, ndikom nāgabiga, ha we hu ozu, ka atupuru ya n'uzọ, hu kwa ọdum, ka o nēguzo n'akuku ozu ahu: ha we bia, kwue ya n'obodo nke onye-amuma ahu, bú agadi, nēbi nime ya.
- ²⁶ Onye-amuma ahu nke mere ka o si n'uzọ laghachi we nu ya, ọ si, Onye nke Chineke ahu ka ọ bu, bú onye nupuru isi n'okwu-ọnu Jehova: Jehova we were ya nye ọdum, o we dọbue ya, me ka ọ nwua, dika okwu Jehova si di, nke Ọ gwara ya.
- ²⁷ O we gwa umu-ya okwu, si, Jikwaranum inyinya-ibu. Ha we jikwa ya.
- ²⁸ O je chọta ozu-ya, ka atupuru ya n'uzọ, na inyinya-ibu na ọdum, ka ha nēguzo n'akuku ozu ahu: ọdum erighi ozu ahu, ọ dọbughì kwa inyinya-ibu ahu.
- ²⁹ Onye-amuma ahu we bulie ozu onye nke Chineke ahu, dọba ya n'elu inyinya-ibu ahu, bughachi ya: ọ biarue obodo onye-amuma ahu, bú agadi, iti aka n'obi, na ilì ya.
- ³⁰ Ọ dọba ozu-ya n'ílì-ya; ha we tiere ya aka n'obi, si, Ewó, nwa-nnem!
- ³¹ O rue, m̀be o lísiri ya na ọ gwara umu-ya okwu, si, M̀be m'nwuru, lì-kwa-num n'ílì nke elìri onye nke Chineke; dọba ọkpukpum n'akuku ọkpukpu-ya.
- ³² N'ihì na okwu ahu aghaghi irè, bú nke ọ kpọrọ òkù n'okwu Jehova megide ebe-ichu-àjà nke di na Bet-el, megide kwa ulo nile nke ebe di elu nke di n'obodo nile nke Sameria.
- ³³ M̀be ihe a gasiri, Jeroboam esighi n'uzọ ọjọ ya laghachi, ma o me-kwa-ra ndi-nchu-àjà nke ebe di elu ọzọ site n'ọnu-ọgugu nile nke ndi Israel: onye ihe-ya nātọ ya uto, o mejue ya aka, o we ghọ otù nime ndi-nchu-àjà nke ebe di elu.
- ³⁴ Ihe a we ghọrọ ulo Jeroboam nmehie, ọbuná izopu ya, na ikpochapu ya n'elu uwa.

ISI 14

Na m̀be ahu Abaija nwa Jeroboam riara ọria.

- ² Jeroboam we si nwunye-ya, Biko, bilie, nwogharia onwe-gi, ka aghara imara na gi onwe-gi bu nwunye Jeroboam: i gēje kwa Shailo; le, n'ebe ahu ka Ahaija, bú onye-amuma, nọ; onye ahu kwuru okwu bayerem na m'gābu eze ndi nka.
- ³ Chiri kwa n'aka-gi ọbe achicha iri, na achicha ntà, na karama manu-ańu, jekuru ya: onye ahu gēgosi gi ihe gēme nwa-okoro.
- ⁴ Nwunye Jeroboam we me otú a, we bilie, je Shailo, ba n'ulo Ahaija. Ma Ahaija apughi ihu uzọ; n'ihì na anya-ya guzoro eguzo n'ihì agadi-ya.
- ⁵ Ma Jehova siri Ahaija, Le, nwunye Jeroboam nābia iju ase bayere nwa-ya nwoke n'aka-gi; n'ihì na ọ nāria ọria: otú a na ọtú a ka i gāgwa ya: ọ gēru kwa, m̀be ọ batara, na nwayi ahu ganēme onwe-ya dika onye ala ọzọ.

- ⁶ O rue, m̀be Ahaija nuru olu ukwu-ya ka ha nāzọ, m̀be ọ nābata n'ọnu-uzọ, na ọ siri, Bata, nwunye Jeroboam; n'ìhi gini kwa ka gi onwe-gi nēme onwe-gi dika onye ala ọzọ? ma mu onwem bu onye-ozi siri ike n'ebe i nọ.
- ⁷ Je, si Jeroboam, Otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri: N'ìhi na esim n'etiti ndim welie gi elu, me gi onye-ndú ndim, bú Israel,
- ⁸ we dowapu ala-eze n'ulo Devid, nye gi ya: ma i dighi ka orùm, bú Devid, onye debere ihe nile M'nyere n'iwu, o were obi-ya nile jesom, ime nání ihe ziri ezi n'anyam;
- ⁹ ma i mewo ihe ọjọ kari ndi nile buru gi uzọ, i we je mere onwe-gi chi ọzọ di iche iche, na arusi a kpuru akpu, ikpasum iwe, i we tufuem n'azu gi:
- ¹⁰ n'ìhi nka, le, M'nēme ka ihe ọjọ biakute ulo Jeroboam, M'gēbipu kwa n'aru Jeroboam nwa-nwoke ọ bula, onye eḡochiri eḡochi na onye arapuru arapu n'Israel, M'gēkpochapu kwa nke fọduru nke ulo Jeroboam, dika madu si ekpochapu ñsí-anu, rue m̀be agēkpochapuzu ya.
- ¹¹ Onye nke Jeroboam nke nwuru anwu n'obodo, nkita gēri ya; onye nke nwuru anwu n'ọhia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa ya: n'ìhi na Jehova ekwuwo ya.
- ¹² Ma gi onwe-gi bilie, la n'ulo-gi: m̀be ukwu-gi nābà n'obodo, nwata ahu gānwu kwa.
- ¹³ Ma Israel nile gētiri ya aka n'obi, ìie ya; n'ìhi na onye a, nání ya, nime ndi Jeroboam nwere gābiaru ìlì: n'ìhi na ahuru nime ya ezi ihe n'ebe Jehova, bú Chineke Israel, nọ, n'ulo Jeroboam.
- ¹⁴ Jehova gēme kwa ka otù eze Israel biliere Ya, onye gēbipu ulo Jeroboam ubọchi a: ma gini? ọbuná uḡu a.
- ¹⁵ Jehova gētiḡu kwa Israel, dika amì nēme nkpatu nime miri; Ọ gēropu kwa Israel n'ezi ala nka, nke O nyere ndi bu nna-ha, Ọ gēfesa kwa ha n'ofè Osimiri; n'ìhi na ha emewo Asherim-ha, nākpasu Jehova iwe.
- ¹⁶ Ọ gārara kwa Israel nye n'ìhi nmehie Jeroboam nile, nke o mehieworo, na nke o ji me ka Israel mehie.
- ¹⁷ Nwunye Jeroboam we bilie, la, biarue Tiaza: m̀be nwayi ahu nābata na nbata-uzọ ulo, nwa-okoro ahu we nwua.
- ¹⁸ Israel nile we ìie ya, tiere ya aka n'obi; dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka orù-Ya, bú Ahaija onye-amuma.
- ¹⁹ Ma ihe nile nke fọduru nke Jeroboam mere, ka o si bu agha, na ka o si buru eze, le, edewo ha n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel.
- ²⁰ Ubọchi nke Jeroboam buru eze we di orú arọ na abua: o we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, Nedab, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.
- ²¹ Ma Rehoboam, bú nwa Solomon, bu eze na juda. Rehoboam ọara ọgu arọ abua na otù m̀be ọ malitere ibu eze, o we buru eze arọ iri na asa nime Jerusalem, bú obodo nke Jehova ọputara n'etiti ebo nile nke Israel, itiyie aha-Ya n'ebe ahu. Aha nne-ya bu Neama, bú nwayi Amon.
- ²² Juda we me ihe jorọ njọ n'anya Jehova; ha we were nmehie-ha nile nke ha mehiere kpasue Ya ekworo, kari ihe nile ndi bu nna-ha mere.
- ²³ Ha onwe-ha we wu-kwa-ra onwe-ha ebe di elu, na ogidi, na Asherim, n'elu ugwu ọ bula di elu, na n'okpuru osisi ndu ọ bula;
- ²⁴ Ọzọ kwa, ndi edoro nsọ ikwa iko di n'ala: ha mere dika ihe-árú nile nke mba ọzọ si di, bú ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel.
- ²⁵ O rue, n'arọ nke-ise nke eze Rehoboam, na Shaishak, bú eze Ijpt, rigotara imegide Jerusalem:
- ²⁶ o wepu àkù nile nke ulo Jehova, na àkù nile nke ulo eze; ọbuná ha nile ka o wepuru: o

wepu-kwa-ra ọta ọla-edo nile nke Solomon mere.

²⁷ Eze, bú Rehoboam, we me ọta ọla n'ọ̀nọdu ha, nye ha n'aka ndi-isi ndi-ọ̀ba-ọsọ, bú ndi nēche ọnu-uzọ ulo eze, ka ha lekọta ha anya.

²⁸ O rue, m̀be ọ bula eze nābà n'ulo Jehova, na ndi-ọ̀ba-ọsọ nēbu ha, we bughachi ha n'ime-ulo ndi-ọ̀ba-ọsọ.

²⁹ Ma okwu Rehoboam nile nke ọduru, na ihe nile o mere, èdeghe ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda?

³⁰ Ma agha di n'etiti Rehoboam na Jeroboam ubochi nile.

³¹ Rehoboam we so nna-ya-hà dina n'ọ̀nwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid: aha nne-ya bu Neama, bú nwayi Amon. Abaijam nwa-ya we buru eze n'ọ̀nọdu-ya.

ISI 15

Ma n'arọ nke-iri-na-asatọ nke eze, bú Jeroboam nwa Nebat, ka Abaijam malitere ibu eze Juda.

² Arọ atọ ka ọ bu eze na Jerusalem: aha nne-ya bu Meaka nwa-nwayi Abishalom.

³ Ọ nējeghari na nmehie nile nke nna-ya, nke o buru ya uzọ me: obi-ya ezughi kwa okè n'ebe Jehova, bú Chineke-ya, nọ, dika obi Devid, bú nna-ya.

⁴ Ma n'ih i Devid ka Jehova, bú Chineke-ya, nyere ya oriọna na Jerusalem, ime ka nwa-ya bilie n'ọ̀nọdu ya, na ime ka Jerusalem guzo:

⁵ n'ih i na Devid mere ihe ziri ezi n'anya Jehova, o sighe kwa n'ih e ọ bula O nyere ya n'iwu wezuga onwe-ya ubochi nile nke ndu-ya, ọ bu nání n'okwu Uraia onye Het.

⁶ Ma agha di n'etiti Rehoboam na Jeroboam ubochi nile nke ndu-ya.

⁷ Ma okwu Abaijam nile nke ọduru, na ihe nile o mere, èdeghe ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? Ma agha di n'etiti Abaijam na Jeroboam.

⁸ Abaijam we so nna-ya-hà dina n'ọ̀nwu; ha we lie ya n'obodo Devid: Esa nwa-ya we buru eze n'ọ̀nọdu ya.

⁹ Ma n'arọ nke-orú nke Jeroboam eze Israel ka Esa malitere ibu eze Juda.

¹⁰ Ogu arọ abua na otú ka ọ bu eze na Jerusalem: aha nne-ya bu Meaka nwa-nwayi Abishalom.

¹¹ Esa mere ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika Devid, bú nna-ya, mere.

¹² O we me ka ndi edoro nsọ ikwa iko si n'ala-ya gabiga, o wezuga-kwa-ra arusi nile nke nna-ya-hà mere.

¹³ Ọzọ kwa, Meaka, bú nne-ya, o wezuga-kwa-ra ya n'ibu eze-nwayi, n'ih i na o mere ihe kpatara ima-jijiji nye Ashera; Esa we ọtue ihe-ya kpatara ima-jijiji, o sure ya ọku na miri-iyi Kidron.

¹⁴ Ma ewezugaghi ebe di elu: otú ọ di, obi Esa zuru okè n'ebe Jehova nọ ubochi-ya nile.

¹⁵ Ọ chibata n'ulo Jehova ihe nile nna-ya doro nsọ, na ihe nile ya onwe-ya doro nsọ, bú ọla-ọcha, na ọla-edo, na ihe di iche iche ọzọ.

¹⁶ Ma agha di n'etiti Esa na Beasha, bú eze Israel, ubochi-ha nile.

¹⁷ Beasha, bú eze Israel, we rigo imegide Juda, wue Rema, ka ọ ghara ikwe Esa, bú eze Juda, ka o nwe onye nāpu apu ma-ọbu onye nābata abata.

¹⁸ Esa we chiri ọla-ọcha nile na ọla-edo nile nke ọduru n'akù ulo Jehova, na akù ulo eze nile, nye ha n'aka ndi-orù-ya: eze, bú Esa, we ziga ha jekuru Ben-hedad, nwa Tab-rimon, nwa Hezion, bú eze Siria, nke bi na Damaskos, si,

¹⁹ Ọbụba-ndu di n'etiti mu na gi, na n'etiti nnam na nna-gi: le, eziteworom gi onyinye, bú

ọla-ọcha na ọla-edo; je, mebie ọbụba-ndu gi na Beasha, bú eze Israel, ịara, ka o we si n'arum rigo.

²⁰ Ben-hedad we ge eze, bú Esa, nti, zite ndi-isi usu nile nke ndi-agma o nwere imegide obodo nile nke Israel, o we tiḅue Ijon, na Dan, na Ebel-bet-meaka, na Kinerot nile, tiyere ala nile nke Naftali.

²¹ O rue, mḅe Beasha nuru ya, na ọ rapuru iwu Rema, we biri na Tiaza.

²² Ma eze, bú Esa, mere ka Juda nile nu; ọ dighi onye puru ya: ha we bupu nkume nile nke Rema, na osisi-ya nile, nke Beasha ji wu ya; eze, bú Esa, we were ha wue Geba Benjamin na Mizpa.

²³ Ma okwu Esa nile nke ọduru, na idi-ike-ya nile, na ihe nile o mere, na obodo nile o wuru, èdeghe ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? Nání na ọ riara ọria n'ukwu-ya abua na mḅe agadi-ya.

²⁴ Esa we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid, bú nna-ya: Jehoshafat nwa-ya we buru eze n'ọndu ya.

²⁵ Ma Nedab, bú nwa Jeroboam, malitere ibu eze Israel n'arọ nke-abua nke Esa, bú eze Juda, ọ we buru eze Israel arọ abua.

²⁶ O me ihe ịrọ nọ n'anya Jehova, je ije n'uzọ nna-ya, na nime nmehie-ya nke o ji me ka Israel mehie.

²⁷ Beasha, bú nwa Ahaija, nke ulo Isaka, we kekọta madu imegide ya; Beasha we tiḅue ya na Gibeton, nke diri ndi Filistia; n'ih na Nedab na Israel nile nānọchigide Gibeton n'agma.

²⁸ Beasha we me ka ọ nwua n'arọ nke-atọ nke Esa, bú eze Juda, o we buru eze n'ọndu ya.

²⁹ O rue, mḅe ọ malitere ibu eze, na o tiḅuru ulo Jeroboam nile; o kweghe ka onye ọ bula nke nēku ume ọduru Jeroboam, rue mḅe o kpochapuru ya; dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka orù-Ya, bú Ahaija onye Shailo:

³⁰ n'ih nmehie nile nke Jeroboam nke o mehere, na nke o ji me ka Israel mehie; nime nkpasu-iwe-ya nke o ji kpasu Jehova, bú Chineke Israel, iwe.

³¹ Ma okwu Nedab nile nke ọduru, na ihe nile o mere, èdeghe ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel?

³² Ma agha di n'etiti Esa na Beasha, bú eze Israel, ubochi-ha nile.

³³ N'arọ nke-atọ nke Esa, bú eze Juda, ka Beasha, bú nwa Ahaija, malitere ibu eze Israel nile nime Tiaza, orú arọ na anọ.

³⁴ O me ihe ịrọ nọ n'anya Jehova, je ije n'uzọ Jeroboam, na nime nmehie-ya nke o ji me ka Israel mehie.

ISI 16

Okwu Jehova we rue Jihu, bú nwa Hanani, nti, imegide Beasha, si,

² N'ih na esim n'ájá welie gi elu, me gi onye-ndú ndim, bú Israel; i we je ije n'uzọ Jeroboam, me ndim, bú Israel, ka ha mehie, iwere nmehie nile ha kpasuem iwe;

³ Ie, M'nēkpochapu nke ọduru nke Beasha, bú nke ọduru nke ulo-ya; M'gēme kwa ulo-gi ka ọ di ka ulo Jeroboam, bú nwa Nebat.

⁴ Onye nke Beasha nke nwuru anwu n'obodo, nkita gēri ya; onye nke ya nke nwuru anwu n'ohia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa ya.

⁵ Ma okwu Beasha nile nke ọduru, na ihe o mere, na idi-ike-ya, èdeghe ihe ahu

n'akwukwọ́ ihe emere n'ubọ́chi nke ndi-eze Israel?

⁶ Beasha we so nna-ya-hà dina n'ọ́nwu, elie ya na Tiaza; Ila, bú nwa-ya, we buru eze n'ọ́nọ́du ya.

⁷ Ọ́zọ́ kwa, n'aka Jihu, bú nwa Hanani, onye-amuma, ka okwu Jehova biara imegide Beasha, na imegide ulo-ya, ma n'ihì ihe ọ́jọ́ nile nke o mere n'anya Jehova, iwere omume aka-ya kpasue Ya iwe, n'idi ka ulo Jeroboam; ma n'ihì na o tị́buru ya.

⁸ N'arọ́ nke-orú-na-isi nke Esa, bú eze Juda, ka Ila nwa Beasha malitere ibu eze Israel nime Tiaza, arọ́ abua.

⁹ Orú-ya Zimri, bú onye-isi nkera uḅọ́-ala-ya, we kekọ́ta madu imegide ya: ma ya onwe-ya nọ́ na Tiaza, nā́ńu manya nā́ńubiga ya okè n'ulo Aza, onye bu onye-isi ulo-ya na Tiaza:

¹⁰ Zimri we ba, tị́bue ya, me ka ọ́ nwua, n'arọ́ nke-orú-na-asa nke Esa, bú eze Juda, o we buru eze n'ọ́nọ́du ya.

¹¹ O rue, mḅe ọ́ malitere ibu eze, mḅe ọ́ nọ́kwasiri n'ochè-eze-ya, na o tị́buru ulo Beasha nile: o kweghi ka otù nwa-nwoke fọ́duru ya, ma ọ́ bu nime ndi-ikwu-ya, ma-ọ́bu nime ndi-eyì-ya.

¹² Zimri we kpochapu ulo Beasha nile, dika okwu Jehova si di, nke O kwuru megide Beasha n'aka Jihu, bú onye-amuma,

¹³ bayere nmehie nile nke Beasha, na nmehie nile nke Ila, bú nwa-ya, nke ha mehiere, na nke ha ji me Israel mehie, iwere ihe-efu nile ha kpasue Jehova, bú Chineke Israel, iwe.

¹⁴ Ma okwu Ila nile nke fọ́duru, na ihe nile o mere, èdegghi ihe ahu n'akwukwọ́ ihe emere n'ubọ́chi nke ndi-eze Israel?

¹⁵ N'arọ́ nke-orú-na-asa nke Esa, bú eze Juda, ka Zimri bu eze ubọ́chi asa na Tiaza. Ma ndi Israel nọ́ n'ọ́muma-ulo-ikwū imegide Gibeton, nke diri ndi Filistia.

¹⁶ Ndi nọ́ n'ọ́muma-ulo-ikwū we nu, si, Zimri ekekọ́tawo madu, ọ́zọ́ kwa, o tị́buwo eze: Israel nile we me Ọ́mri, bú onye-isi usu-ndi-agma, ka ọ́ buru eze Israel n'ubọ́chi ahu n'ọ́muma-ulo-ikwū.

¹⁷ Ọ́mri we si na Gibeton rigo, ya na Israel nile, ha we nọ́chigide Tiaza n'agma.

¹⁸ O rue, mḅe Zimri huru na ewerewo obodo, na ọ́ bara n'ulo-elu nke ulo eze, sure ulo eze n'ọ́ku n'isi onwe-ya, nwua,

¹⁹ n'ihì nmehie-ya nile nke ọ́ mehiere, n'ime ihe jọ́rọ́ njọ́ n'anya Jehova, n'ije ije n'uzọ́ Jeroboam, na nime nmehie nke o mere, ime ka Israel mehie.

²⁰ Ma okwu Zimri nile nke fọ́duru, na nkekọ́ta nke ọ́ kekọ́tara madu imegide eze, èdegghi ihe ahu n'akwukwọ́ ihe emere n'ubọ́chi nke ndi-eze Israel?

²¹ Mḅe ahu ekewara ndi Israel na nkera abua: otù nkera ndi Israel soro Tibni, bú nwa Ginat, ime ya ka ọ́ buru eze; nkera ọ́zọ́ soro Ọ́mri.

²² Ndi soro Ọ́mri we di ike kari ndi soro Tibni, bú nwa Ginat: Tibni we nwua, Ọ́mri we buru eze.

²³ N'arọ́ nke-orú-na-iri-na-otù nke Esa, bú eze Juda, ka Ọ́mri malitere ibu eze Israel, arọ́ iri na abua: ọ́ bu eze na Tiaza arọ́ isi.

²⁴ Ọ́ zuru ugwu Sameria n'aka Shema na talent ọ́la-ọ́cha abua; o wue ulo n'ugwu ahu, kpọ́ aha obodo ahu o wuru Sameria, n'aha Shema, bú onye-nwe ugwu ahu.

²⁵ Ọ́mri mere ihe jọ́rọ́ njọ́ n'anya Jehova, me kwa ihe ọ́jọ́ kari ndi nile buru ya uzọ́.

²⁶ Ọ́ je ije n'uzọ́ nile nke Jeroboam, bú nwa Nebat, na nime nmehie-ya nile nke o jiri me ka Israel mehie, iwere ihe-efu nile ha kpasue Jehova, bú Chineke Israel, iwe.

²⁷ Ma ihe Ọ́mri nile nke fọ́duru, bú nke o mere, na ihe idi-ike-ya nke o mere, èdegghi ihe ahu n'akwukwọ́ ihe emere n'ubọ́chi nke ndi-eze Israel?

- ²⁸ Ọmri we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya na Sameria: Ehab, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.
- ²⁹ Ma n'arọ nke-orú-na-iri-na-asatọ nke Esa, bú eze Juda, ka Ehab, bú nwa Ọmri, malitere ibu eze Israel: Ehab nwa Ọmri we buru eze Israel nime Sameria orú arọ na abua.
- ³⁰ Ehab nwa Ọmri mere ihe jọrọ njọ n'anya Jehova kari ndi nile buru ya uzọ.
- ³¹ O rue, dika agāsi na ọ bu ihe nfe na ọ nējeghari na nmehie nile nke Jeroboam, bú nwa Nebat, na ọ luru Jezebel na nwunye, bú nwa-nwayi Etbeal eze ndi Zaidon, ọ we je fè Beal ọfùfè, kpọ kwa isi ala nye ya.
- ³² O we me ka ebe-ichu-àjà guzoro Beal n'ulo Beal, nke o wuru na Sameria.
- ³³ Ehab me-kwa-ra Ashera; Ehab we me ihe ọzọ ikpasu Jehova, bú Chineke Israel, iwe, kari ndi-eze nile nke Israel ndi buru ya uzọ.
- ³⁴ N'ubọchi-ya ka Hiel, bú onye Bet-el, wuru Jeriko: Abairam, bú ọkpara-ya, ka o were tọ ntọ-ala-ya; Segub, bú nwa-ya nwoke nke-ntà ka ọ were kwa guzo ọnu-uzọ-ama-ya ọtọ; dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka Joshua nwa Nun.

ISI 17

Elaija, bu onye Tisbe, onye sitere na ndi-nnọdu nke Gilead, we si Ehab, Jehova, bú Chineke nke Israel, nādi ndu, Onye m'guzoworo n'iru Ya, igirigi ma-ọbu miri-ozuzo agaghi-adi ma-ọli n'arọ ndia, ma ọ bu nání dika okwum si di.

- ² Okwu Jehova we rue ya nti, si,
- ³ Si n'ebe a pua, chere onwe-gi iru n'lru-anyanwu, zo onwe-gi na miri-iyi Kerit, nke di n'iru Jọdan.
- ⁴ O gēru kwa, na i gānu miri sitere na miri-iyi ahu; ọ bu kwa ugolo-ọma ka M'nyeworo iwu izù gi n'ebe ahu.
- ⁵ O we je, me dika okwu Jehova si di: o je biri na miri-iyi Kerit, nke di n'iru Jọdan.
- ⁶ Ugolo-ọma we nēbutere ya achicha na anu n'ututu, na achicha na anu n'anyasi; ọ nānu kwa miri sitere na miri-iyi ahu.
- ⁷ O rue, m̀be ubọchi ufọdu gasiri, na miri-iyi ahu takọrọ, n'ih i na miri-ozuzo adighi n'ala.
- ⁸ Okwu Jehova we rue ya nti, si,
- ⁹ Bilie, je Zarefat, nke diri Zaidon, biri n'ebe ahu: le, enyewom otù nwayi di-ya nwuru nọ n'ebe ahu iwu izù gi.
- ¹⁰ O we bilie, je Zarefat, biarue ọnu-uzọ-ama obodo ahu, ma, le, n'ebe ahu ka nwayi di-ya nwuru nọ nāchikọta nkú: o we kpọ ya òkù, si, Biko, kuterem nwantī miri n'ihe, ka m'we nua.
- ¹¹ O we je ikute ya, Elaija we kpọ ya òkù, si, Biko, wetaram iberibe achicha n'aka-gi.
- ¹² Nwayi ahu we si, Jehova, bú Chineke-gi, nādi ndu, Ọ dighi ọbe achicha m'nwere ma-ọli, ma nání otù nju-aka utu ọka n'okpokoro, na nwantī manu n'ite: ma, le, anamachikọta nkú abua, ka m'we ba, were ya doziere onwem, dozi-kwa-ra nwam nwoke, ka ayi we rie ya, nwua.
- ¹³ Elaija we si ya, Atula egwu; ba, mere dika okwu-gi si di: nání buru uzọ merem ọbe achicha ntà site na ya, weputaram ya, ma mere onwe-gi, me-kwa-ra nwa-gi nwoke, n'ikpe-azu.
- ¹⁴ N'ih i na otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Okpokoro utu ọka ahu agaghi-agwu, ite manu ahu agaghi-akọ gi kwa, rue ubọchi Jehova gēnye miri-ozuzo n'elu uwa.
- ¹⁵ O we je me dika okwu Elaija si di: nwayi ahu we rie, ya onwe-ya, na Elaija, na ulo-ya,

ọtutu ubochi.

16 Okpokoro utu oka ahu agwughi, ite manu ahu akoghi kwa, dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka Elaija.

17 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na nwa nke nwayi ahu, bu nwayi nwe ulo, riara oria; oria-ya we di ike nke-uku, rue mbe ume nafodughi nime ya.

18 Nwayi ahu we si Elaija, Gini ka mu na gi nwekoru, gi onye nke Chineke? i biakutewom ime ka echeta nmehiem, na ime ka nwam nwoke nwua?

19 O si ya, Nyem nwa-gi nwoke. O we kuputa ya n'obi-ya, kugo ya n'ime-ulo-elu, ebe ya onwe-ya nanodu, o tobo ya n'ihe-ndina-ya.

20 O kpokue Jehova, si, Jehova, bu Chinekem, o bu kwa nwayi a di-ya nwuru, nke mu onwem nanu n'ulo-ya dika obia, ka I mejoworo, n'ime ka nwa-ya nwoke nwua?

21 O setia onwe-ya n'aru nwata ahu ubo ato, kpokue Jehova, si, Biko, Jehova, bu Chinekem, ka nkpuru-obi nwata nka biaghachi nime ya.

22 Jehova we ge nti olu Elaija; nkpuru-obi nwata ahu we biaghachi nime ya, o we di ndu.

23 Elaija we kuru nwata ahu, si n'ime-ulo-elu ahu kudata ya n'ulo, nye ya nne-ya: Elaija we si, Le, nwa-gi nadi ndu.

24 Nwayi ahu we si Elaija, Ubu a amawom nka na onye nke Chineke ka i bu, na okwu Jehova bu kwa ezi-okwu n'onu-gi.

ISI 18

O rue, mbe otutu ubochi gasiri, na okwu Jehova ruru Elaija nti, n'aro nke-ato, si, Je, me ka Ehab hu gi anya; M'ganye kwa miri-ozuzo n'elu uwa.

2 Elaija we je ime ka Ehab hu ya anya. Ma oké unwu ahu siri ike na Sameria.

3 Ehab we kpo Obadaia, onye bu onye-isi ulo-ya. (Ma Obadaia natu egwu Jehova nke-uku:

4 o we rue, mbe Jezebel bipuru ndi-amuma Jehova, na Obadaia chiri ugu ndi-amuma ise, zo ha, ugu ndikom abua na iri notu oba, were achicha na miri zu ha.)

5 Ehab we si Obadaia, Jegharia n'ala, rue isi-iyi nile nke miri, ru kwa miri-iyi nile: eleghi anya ayi gachota ahihia, we me ka inyinya na inyinya mule di ndu, ka ayi we ghara ibipu anu n'anulo-ayi.

6 Ha we kewara onwe-ha ala ahu igabiga nime ya: Ehab jere notu uzọ, nani ya, Obadaia je-kwa-ra n'uzo ozo, nani ya.

7 Obadaia we no n'uzo, ma, le, Elaija zutere ya: o mata ya, da kpue iru-ya n'ala, si, O bu gi bu nka, onye-nwem Elaija?

8 O si ya, Mu ka o bu: je, si onye-nwe-gi, Le, Elaija abiao.

9 O si, Gini ka m'mehieworo, na gi onwe-gi nanye oru-gi n'aka Ehab, ime ka m'nwua?

10 Jehova, bu Chineke-gi, nadi ndu, o dighi mba ma-ogu ala-eze ma-oli, ebe onye-nwem nezigaghi icho gi: ma mbe ha siri, O noghi n'ebe a, o me ka ala-eze ahu na mba ahu nua iyi, na ha achotaghi gi.

11 Ma ubu a gi onwe-gi nasi, Je, si onye-nwe-gi, Le, Elaija abiao.

12 O geru kwa, mbe mu onwem si n'ebe i no je, na Mo nke Jehova geburu gi jerue ebe m'namaghi; ma mbe m'biara igosi Ehab, ma o chotaghi gi, o gebukwam: ma oru-gi natu egwu Jehova site na mbe m'di na nwata.

13 Egosighi onye-nwem ihe m'mere mbe Jezebel buru ndi-amuma Jehova, na ezorom ugu ndikom ise sitere na ndi-amuma Jehova, ugu ndikom abua na iri notu oba, ugu ndikom

abua na iri n'otù ọ̀bà, were achicha na miri zùà ha?

14 Ma ụ̀bù a gi onwe-gi nāsi, Je, si onye-nwe-gi, Le, Elaija abiawo: ọ̀ gḕbukwam.

15 Elaija we si, Jehova nke usu nile nke ndi-agma nādi ndu, Onye m'guzoworo n'iru Ya, n'ezie ta ka m'gēme ka ọ̀ hum anya.

16 Obadaia we je izute Ehab, gosi ya: Ehab we je izute Elaija.

17 O rue, m̀be Ehab huru Elaija, na Ehab siri ya, Ọ̀ bu gi bu nka, gi onye nēmekpa Israel aru?

18 Ọ̀ si, Emekpaghm Israel aru; kama ọ̀ bu gi onwe-gi, na ulo nna-gi, nime nrapu unu rapuworo ihe nile Jehova nyere n'iwu, i we jeso Bealim.

19 Ma ụ̀bù a ziga, chikọtaram Israel nile rue ugwu Kamel, na ndi-amuma Beal, ndi di nnù madu na ọ̀gu abua na iri, na ndi-amuma Ashera, ndi di nnù madu, ndi nēri ihe na table Jezebel.

20 Ehab we zisa ozi n'etiti umu Israel nile, chikọtara ndi-amuma ahu rue ugwu Kamel.

21 Elaija we biarue ndi Israel nile nso, si, Rùe ole m̀be ka unu onwe-unu ganārughari n'etiti uzọ abua ndia? ọ̀ buru na Jehova bu Chineke, jesonu Ya: ọ̀ buru Beal, jesonu ya. Ma ndi Israel azaghi ya okwu ọ̀ bula.

22 Elaija we si ndi Israel, Mu onwem, abum onye-amuma Jehova ọ̀duru, náním; ma ndi-amuma Beal di nnù ndikom na ọ̀gu abua na iri.

23 Ka ha nye kwa ayi oke-ehi abua; ka ha ọ̀puta-kwa-ra onwe-ha otù oke-ehi, bọ ya n'ọ̀bubọ-ya, tukwasi ya n'elu nkú, ma ka ha ghara itiye ọ̀ku: mu onwem gēdozi kwa oke-ehi nke-ọ̀zọ, tiye n'elu nkú, ma m'gaghi-etiye ọ̀ku.

24 Unu gākpọku kwa aha chi-unu, ma mu onwem gākpọku aha Jehova: ọ̀ gēru kwa, na chi ahu nke nēwere ọ̀ku za, onye ahu bu Chineke. Ndi Israel nile we za, si, Ọ̀ di nma, bú okwu a.

25 Elaija we si ndi-amuma Beal, Rọ̀putaranu onwe-unu otù oke-ehi, buru uzọ dozie ya; n'ihì na unu onwe-unu di ọ̀tutu; kpọku-kwa-nu aha chi-unu, ma unu etiyela ọ̀ku.

26 Ha we were oke-ehi nke enyere ha, ha we dozie ya, kpọkue aha Beal site n'ututu we rue etiti-ehihie, si, Beal, za ayi. Ma ọ̀ dighi olu di, ọ̀ dighi kwa onye nāza. Ha we wukwasi n'elu ebe-ichu-àjà nke emere.

27 O rue, n'etiti-ehihie, na Elaija kwara ha emò, si, Werenu oké olu kpọ: n'ihì na chi ka ọ̀ bu; n'ihì na ọ̀ nātughari uche-ya, ma-ọ̀bu na o wezugawo onwe-ya, ma-ọ̀bu na ọ̀ nọ n'ije, ma-ọ̀bu eleghi anya ya onwe-ya nāraru ura, ma ọ̀ gēteta.

28 Ha we were oké olu kpọ, were mma-agma na ube bìe aru onwe-ha dika ha si eme, rue m̀be ọ̀bara wukwasiri ha.

29 O rue, m̀be etiti-ehihie gasiri, na ha nēbu amuma rue m̀be nsure onyinye-inata-iru-oma; ma ọ̀ dighi olu di, ọ̀ dighi kwa onye nāza, ọ̀ dighi kwa ọ̀nūha-nti di.

30 Elaija we si ndi Israel nile, Biarueni nsom; ndi Israel nile we biarue ya nso. O dozie ebe-ichu-àjà Jehova nke etipara.

31 Elaija we chiri nkume iri na abua, dika ọ̀nu-ọ̀gugu ebo umu Jakob si di, bú onye okwu Jehova ruru nti, si, Israel gābu aha-gi.

32 Ọ̀ chiri nkume ahu wue ebe-ichu-àjà n'aha Jehova; ọ̀ me ebe miri gādọ̀rọ, ra ka ebe gānagide m̀be nkpuru-ọ̀ghigha abua, buruburu ebe-ichu-àjà.

33 O do nkú n'usoro, bọ oke-ehi-ya n'ọ̀bubọ-ya, tukwasi ya n'elu nkú. Ọ̀ si, Ọ̀ajuenu okpokoro anọ miri, wukwasi ya n'elu àjà-nsure-ọ̀ku, na n'elu nkú.

34 Ọ̀ si, Menu ya nke ụ̀bò abua; ha we me ya nke ụ̀bò abua. Ọ̀ si, Menu ya nke ụ̀bò atọ; ha we me ya nke ụ̀bò atọ.

- ³⁵ Miri ahu we nērughari ebe-ichu-àjà ahu buruburu; ọ ọ́aju kwa ebe ahu miri nāđọ́ọ miri.
- ³⁶ O rue, na m̀be nsure onyinye-inata-iru-oma, na Elaija, bú onye-amuma, biaruru nso, si, Jehova, bú Chineke Abraham na Aisak na Israel, ka amara ta na Gi onwe-gi bu Chineke n'Israel, na mu onwem bu kwa orù-Gi, na ọ bu kwa n'okwu-Gi ka m'meworo ihe nile ndia.
- ³⁷ Zam, Jehova, zam, ka ndi nka we mara na Gi onwe-gi, Jehova, bu Chineke, na Gi onwe-gi echighariwo kwa obi-ha ilata.
- ³⁸ Ọku Jehova we da, ripia àjà-nsure-ọku ahu, na nkú-ya, na nkume nile, na àjà, rachapu kwa miri nke di n'ebe ahu miri ọ́ọ.
- ³⁹ Ndi Israel nile we hu ya, da kpue iru-ha n'ala, si, Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke; Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke.
- ⁴⁰ Elaija we si ha, Jidenu ndi-amuma Beal; ekwela ka otù nwoke nime ha wepuga onwe-ya. Ha we jide ha: Elaija we me ka ha ridarue miri-iyi Kaishon, o ọ́ue ha n'ebe ahu.
- ⁴¹ Elaija we si Ehab, Rigo, rie ihe ñu kwa ihe-ọ́nuñu; n'ìhi na olu ùzù oké miri-ozuzo nāda.
- ⁴² Ehab we rigo iri ihe na ñu ihe-ọ́nuñu. Ma Elaija rigoro n'elu ugwu Kamel; o ruru ala, tiye iru-ya n'etiti ikperè-ya abua.
- ⁴³ Ọ si nwa-okorobia-ya, Biko, rigo, legide anya n'uzọ oké osimiri. Ọ rigo, legide anya, si, Ọ dighi ihe ọ bula di. Ọ si, Jeghachi uọ́ọ asa.
- ⁴⁴ O rue, na nke uọ́ọ asa, na ọ siri, Le, igwe-oji, nke di ntà dika ọ́bu-aka madu, nēsi n'oké osimiri rigoputa. Ọ si, Rigo, si Ehab, Dozie uọ́ọ-ala-gi, rida, ka miri-ozuzo we ghara iọ́ochi gi.
- ⁴⁵ O rue, na nwa m̀be ntà, na elu-igwe jiri nji n'igwe-oji na ifufe, oké miri-ozuzo di uku we di. Ehab we nọkwasi n'uọ́ọ-ala, la na Jezreel.
- ⁴⁶ Aka Jehova we di n'aru Elaija; o we ke ihe-ọ́kiké n'úkwù-ya, ọ́a ọ́sọ n'iru Ehab, rue ebe i nābà Jezreel.

ISI 19

Ehab we gosi Jezebel ihe nile Elaija mere, na ihe nile otú o were mma-agma ọ́ue ndi-amuma nile.

² Jezebel we zigara Elaija onye-ozì, si, Ka chi me otú a, ka ha me kwa ihe ọ́zọ otú a, ma asi na emeghm ndu-gi ka ọ di ka ndu otù onye nime ha dika m̀be a echi.

³ O we tua egwu, bilie, je n'ìhi ndu-ya, biarue Bia-sheba, nke Juda nwere, o me ka nwa-okorobia-ya nọdu n'ebe ahu.

⁴ Ma ya onwe-ya jere ije otù ubọ́chi n'ọ́zara, bia nọdu n'okpuru otù osisi broom: ọ rịọ Chineke ndu-ya ka ọ nwua, si, O zuwo; uọ́u a, Jehova, wepu ndum; n'ìhi na mu onwem adighi nma kari nnam-hà.

⁵ O dina, raru ura n'okpuru otù osisi broom; ma, le, mọ-ozì nēmetu ya aka, si ya, Bilie, rie ihe.

⁶ O we legide anya, ma, le, oọ́e achicha, nke esiri n'elu nkume di ọ́ku, na ite miri di n'akuku isi-ya. O rie, ñu kwa, dina kwa ọ́zọ.

⁷ Mọ-ozì nke Jehova we biaghachi nke uọ́ọ abua, metu ya aka, si, Bilie, rie ihe; n'ìhi na ije riri nne kari ike-gi.

⁸ O we bilie, rie ihe, ñu kwa miri, je n'ìke ihe-oriri ahu ọ́gu ubọ́chi abua ehihie na abali rue ugwu Chineke, bú Horeb.

⁹ Ọ bia n'ebe ahu rue ọ́bà, nọ ọ́nọdu-abali n'ebe ahu; ma, le, okwu Jehova ruru ya nti, si ya, Gini ka i nēme n'ebe a, Elaija?

10 Ọ si, Ekwoworom Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agha, ekworo nke-uku; n'ih na umu Israel arapuwo ọbụba-ndu-Gi, tipia ebe-ichu-àjà-Gi nile, were mma-agha ọue ndi-amuma-Gi: ọ fọduru mu onwem, náním; ha nāchọ kwa ndum, iwepu ya.

11 Ọ si, Pua, guzo n'ugwu n'iru Jehova. Ma, le, Jehova nāgabiga, oké ifufe di ike nābọwa kwa ugwu nile, nētipia kwa nkume di elu nile n'iru Jehova; ma Jehova anọghi n'ifufe ahu: ma mbe ifufe gasiri ala-oma-jijiji mara; ma Jehova anọghi n'ala-oma-jijiji ahu:

12 ma mbe ala-oma-jijiji gasiri ọku we di; ma Jehova anọghi n'ọku ahu: ma mbe ọku gasiri olu ntà nke di ezi nwayọ dara.

13 O rue, mbe Elaija nuru ya, na ọ huchiri iru-ya n'uwe-nwuda-ya, pua, guzo n'onu-uzo ọbà ahu. Ma, le, olu ruru ya nti, si, Gini ka i neme n'ebe a, Elaija?

14 Ọ si, Ekwoworom Jehova, bú Chineke usu-ndi-agha, ekworo nke-uku; n'ih na umu Israel arapuwo ọbụba-ndu-Gi, tipia ebe-ichu-àjà-Gi nile, were mma-agha ọue ndi-amuma-Gi; ọ fọduru mu onwem, náním; ha nāchọ kwa ndum, iwepu ya.

15 Jehova we si ya, Je, laghachi n'uzo-gi rue ozara Damaskos: ma mbe i biara, i gēte Hazael manu ibu eze Siria:

16 i gēte kwa Jihu, bú nwa Nimshi, manu ibu eze Israel: i gēte kwa Elaisha, bú nwa Shefat, nke Ebel-mehola, ibu onye-amuma n'onodu gi.

17 Ọ gēru kwa, na onye nēwepuga onwe-ya na mma-agha Hazael, Jihu gēme ka ọ nwua: onye nēwepuga kwa onwe-ya na mma-agha Jihu, Elaisha gēme ka ọ nwua.

18 Ma M'gēme ka nnù madu iri-na-asa na ọgu iri fodu n'Israel, bú ikperè nile nke anēbughi nye Beal, na onu ọ bula nke nēsutughi ya.

19 O si n'ebe ahu je, chọta Elaisha nwa Shefat, ma onye ahu neme ka ehi-ya doghari ihe eji gwu ala ubi, orú ehi na anọ ejikoro abua abua di n'iru ya, ya onwe-ya noye-kwa-ra ehi abua nke-iri-na-abua: Elaija we gabiga jekuru ya, wusara ya uwe-nwuda-ya.

20 O we rapu igwè ehi-ya, baso Elaija n'azu, si, Biko, ka m'sutu nnam na nnem onu, m'gējeso kwa gi. Ọ si ya, Laghachi; n'ih na ọ bu gini ka m'meworo gi?

21 O we si n'iso ya laghachi, were ehi abua ahu ejikoro n'otu, ọue ha, o were kwa ihe ehi ahu ji alu ọlu sie anu-ha, o nye ndi ahu, ha rie. O bilie, jeso Elaija, we jere ya ozi.

ISI 20

Ma Ben-hedad, bú eze Siria, chikotara usu-ndi-agha-ya nile: orú ndi-eze na iri na abua soro kwa ya, ha na inyinya na ubo-ala: o we rigo, nochigide Sameria n'agha, buso ya agha.

2 O we zigara Ehab, bú eze Israel, ndi-ozi, rue obodo, si ya,

3 Otú a ka Ben-hedad siri, Ọla-ocha-gi na ọla-edo-gi, nkem ka ọ bu; ndinyom-i kwa na umu-gi, bú nke di nma kari, nkem ka ha bu.

4 Eze Israel we za, si, Dika okwu-gi si di, Onye-nwem, eze; nke gi ka mu onwem na ihe nile m'nwere bu.

5 Ndi-ozi ahu we biaghachi, si, Otú a ka Ben-hedad kwuru, si, N'ezie eziterem i ozi, si, Ọla-ocha-gi na ọla-edo-gi na ndinyom-i na umu-gi, mu ka i gēnye ha;

6 ma m'gēzitere gi ndi-orùm dika mbe a echi, ha gāchọ kwa n'ulo-gi, na ulo ndi-orù-gi; ọ gēru kwa, na ihe ọ bula anya-gi nāchosi ike, ha gētiye ya n'aka-ha, were ya.

7 Eze Israel we kpọ ndi-okenye nile nke ala, si, Biko, maranu, hu kwa, na ọ bu ihe ọjọ ka nwoke a nāchọ: n'ih na o ziterem ozi ichinye ya ndinyom nkem, na ichinye ya umum, na inye ya ọla-ocham, na inye ya ọla-edom; ma ebochighm ha n'aka-ya.

- ⁸ Ndi-okenye nile na ndi Israel nile we si ya, Anula okwu-ya, ekwe-kwa-la.
- ⁹ O we si ndi-ozì Ben-hedad, Sinu onye-nwem, bú eze, Ihe nile i buru uzọ zitere orù-gi ozi ime, nke ahu ka m'gēme: ma ihe a, apughm ime ya. Ndi-ozì we la, weghachiri ya okwu.
- ¹⁰ Ben-hedad we zigara ya ozi, si, Ka chi mem otú a, ka ha mekwam ihe ọzọ otú a, asi na ájá Sameria gēzu nju-aka inye ndi nile nọ n'ukwum.
- ¹¹ Eze Israel we za, si, Kwuenu, si ya, Ka onye nēke ekike-agha-ya ghara ito onwe-ya dika onye nēkepu ya.
- ¹² O rue, m̀be Ben-hedad nuru okwu a, m̀be ọ nānu ihe-ọnuu, ya onwe-ya na ndi-eze, n'ulo-ntu, na ọ siri ndi-orù-ya, Donu onwe-unu n'usoro. Ha we do onwe-ha n'usoro imegide obodo ahu.
- ¹³ Ma, le, otù onye-amuma biaruru Ehab, bú eze Israel, nso, si, Otú a ka Jehova siri, Ì huwo oké ìgwè madu nile a? le, anamenye ya n'aka-gi ta; i gāma kwa na Mu onwem bu Jehova.
- ¹⁴ Ehab we si, Sìte n'aka onye? Ọ si, Otú a ka Jehova siri, Site n'aka umu-okorobia nke ndi-isi ala anāchi achi. Ọ si, Ònye gāmalite agha ahu? Ọ si, Gi onwe-gi.
- ¹⁵ O we gukọta umu-okorobia nke ndi-isi ala anāchi achi, ha we di ọgu iri-na-otù na iri na abua: m̀be agukotasiri ha ọ gukọta ndi-ya nile, bú umu Israel nile, nnù iri-na-asa na ọgu iri.
- ¹⁶ Ha we pua n'etiti-ehihie. Ma Ben-hedad nānu manya nānubiga ya okè n'ulo-ntu-ya, ya onwe-ya na ndi-eze, bú orú ndi-eze na iri na abua ahu ndi nēyere ya aka.
- ¹⁷ Umu-okorobia nke ndi-isi ala anāchi achi we buru uzọ pua; Ben-hedad we zipu, ha we gosi ya, si, Ndikom esiwo na Sameria puta.
- ¹⁸ Ọ si, Ọ buru na ọ bu okwu udo ka ha putaworo, jidenu ha na ndu: ọ buru kwa na ọ bu ibu agha ka ha putaworo, jidenu ha na ndu.
- ¹⁹ Ma ndia siri n'obodo pua, bú umu-okorobia nke ndi-isi ala anāchi achi, na usu-ndi-agha ndi soro ha n'azu.
- ²⁰ Ha we tiḅue, nwoke ọ bula nwoke-ibe-ya; ndi Siria we ḅalaga, Israel we chua ha n'azu: Ben-hedad, bú eze Siria, we wepuga onwe-ya n'elu inyinya, ya na ndi-inyinya.
- ²¹ Eze Israel we pua, tiḅue inyinya na uḅọ-ala, o tiḅu-kwa-ra ntiḅu uku n'etiti ndi Siria.
- ²² Onye-amuma ahu we biarue eze Israel nso, si ya, Je ime onwe-gi ka i di ike, mara, hu kwa ihe i nēme: n'ihì na n'ọḅuḅa arọ ka eze Siria ganārigota imegide gi.
- ²³ Ma ndi-orù eze Siria siri ya, Chi ukwu ka chi-ha bu; n'ihì ya ka ha di ike kari ayi: ma otú ọ di, ka ayi buso ha agha n'ala di lari, ayi aghaghi kwa idi ike kari ha.
- ²⁴ Ma me ihe a; wezuga ndi-eze, nwoke ọ bula n'ebe-ya, do ndi nāchi ala n'ọḅodu ha:
- ²⁵ ma gi onwe-gi, gutara onwe-gi usu-ndi-agha, dika usu-ndi-agha nke dapunariworo gi n'agha, inyinya n'ọḅodu inyinya, na uḅọ-ala n'ọḅodu uḅọ-ala: ayi gēbuso kwa ha agha n'ala di lari, ayi aghaghi kwa idi ike kari ha. O we ge nti olu-ha, me otú a.
- ²⁶ O rue, n'ọḅuḅa arọ, na Ben-hedad gukọtara ndi Siria, rigorue Efek, ibuso Israel agha.
- ²⁷ Agukọta-kwa-ra umu Israel, nye ha ihe-oriri, ha we je izute ha: umu Israel we ma ulo-ikwū-ha n'iru ha dika ìgwè ewu ntà abua; ma ndi Siria juputara ala.
- ²⁸ Onye nke Chineke we biarue nso, gwa eze Israel okwu, si, Otú a ka Jehova siri, N'ihì na Siria asiwo, Chi ugwu ka Jehova bu, ma Ọ bughì chi ndagwurugwu; n'ihì ya ka M'gēnye ìgwè uku a nile n'aka-gi, unu gāma kwa na Mu onwem bu Jehova.
- ²⁹ Ha we nọ n'omuma-ulo-ikwū, ndi Israel na ncherita-iru ndi Siria, uḅochi asa. O rue, n'ubochi nke-asa, na agha biaruru nso; umu Israel we tiḅue Siria, orú nnù ndikom uzọ iri-na-abua na nnù iri, bú ndi jì ukwu eje, n'otù uḅochi.
- ³⁰ Ndi fọduru we ḅalaga n'Efek, rue obodo; m̀bidi obodo we dakwasi orú nnù ndikom atọ

na nnù asa na ọgu iri ọduru. Ma Ben-hedad ọlagara, ba n'obodo, n'ime-ulo nke di n'ime-ulo.

31 Ndi-orù-ya we si ya, Biko, le, ayi anuwo na ndi-eze ulo Israel, na eze ebere ka ha bu: biko, ka ayi ke ákwà-nkpe n'úkwù-ayi, na udò n'isi-ayi, pukuru eze Israel: eleghi anya ọ gēdebe gi ndu.

32 Ha we ke ákwà-nkpe n'úkwù-ha, na udò n'isi-ha, biakute eze Israel, si, Orù-gi, bú Ben-hedad, siri, Biko, ka mu onwem di ndu. Ọ si, Ọ nọ ndu uþu a? nwa-nnem ka ọ bu.

33 Ma ndikom ahu nāriba ama, ha we me ngwa imata ma ọ bu ihe si n'obi-ya puta; ha we si, Nwa-nne-gi, bú Ben-hedad. Ọ si, Banu n'obodo, kuta ya. Ben-hedad we pukute ya; o me ya ka ọ rigota n'uþọ-ala-ya.

34 Ben-hedad we si ya, Obodo nile nke nnam nara n'aka nna-gi, m'gēnyeghachi gi ha; i gākwa-kwa-ra onwe-gi amá nime Damaskos, dika nnam kwara nime Sameria. Ma mu onwem, ka Ehab kwuru, n'ọþuþa-ndu nka ka m'gēzilaga gi. Ya na ya we ọa ndu, o we zilaga ya.

35 Ma otù nwoke n'etiti umu ndi-amuma siri ibe-ya n'okwu Jehova, Biko, tiem ihe. Ma nwoke ahu juru iti ya ihe.

36 O we si ya, N'ihì na i geghi nti olu Jehova, le, mþe i nēsi n'ebe m'nọ la, ọdum gēþu gi. O si n'akuku ya la, ọdum we chọta ya. þue ya.

37 O we chọta nwoke ọzọ, si, Biko, tiem ihe. Nwoke ahu we tie ya ihe, nēti ya nēþu kwa ya mma.

38 Onye-amuma ahu we je, guzoro eze n'uzọ, nwogharia onwe-ya, nātukwasi ákwà-ike-n'isi n'anya-ya abua.

39 O rue, mþe eze nāgabiga, na onye ahu tikuru eze nkpu: ọ si, Orù-gi puru ba n'etiti agha; ma, le, otù nwoke wezugara onwe-ya, me ka otù nwoke biakutem, ọ si, Debe nwoke a: ọ buru na ele anya ya ma-ọli ma ahughi ya, ndu-gi gāla-kwa-ra ndu-ya, ma-ọbu na i gākwu talent ọla-ọcha.

40 O rue, mþe orù-gi nēme ihe n'otù ebe na ebe ọzọ, na ahughm onye ahu. Eze Israel we si ya, Otú a ka ikpé-gi si di; gi onwe-gi ekwubìwo ya.

41 O we me ngwa, wezuga ákwà-ike-n'isi n'anya-ya abua; eze Israel we mata ya na onye sitere na ndi-amuma ka ọ bu.

42 Ọ si ya, Otú a ka Jehova siri, N'ihì na i zilagawo nwoke ahu ka ọ pua n'aka-gi, bú onye M'wezugara ka ebibie ya, ndu-gi gāla-kwa-ra ndu-ya, ndi-gi gāla-kwa-ra ndi-ya.

43 Eze Israel we la n'ulo-ya n'obi arọ na nþaru-iru, o we ba na Sameria.

ISI 21

O rue, mþe ihe ndia gasiri, na Nebot, bú onye Jezreel, nwere ubi-vine, nke di na Jezreel, n'akuku ulo uku Ehab, bú eze Sameria.

2 Ehab we gwa Nebot okwu, si, Nyem ubi-vine-gi, ka o we burum ubi aþara ogige ebe anāku akwukwọ nri, n'ihì na nke ahu di nso n'akuku ulom; ka m'nye kwa gi ubi-vine di nma kari ya n'ọnọdu ya: ma ọ buru na ọ di nma n'anya-gi, ka m'nye gi ego ruru ọnu-ahia-ya.

3 Nebot we si Ehab, Ya burum ihe-árú sitere na Jehova, bú inye gi ihe-nketa nnam-hà.

4 Ehab we ba n'ulo-ya n'obi arọ na nþaru-iru, n'ihì okwu nke Nebot, bú onye Jezreel, gwara ya: n'ihì na ọ siri, M'gaghi-enye gi ihe-nketa nnam-hà. O we dina n'ihe-ndina-ya, chigharia iru-ya, o righi kwa nri.

5 Jezebel, bú nwunye-ya, we biakute ya, gwa ya okwu, si, Gini me-kwa-ra mọ-gi di arọ, i nērighi kwa nri?

- ⁶ Ọ si ya, N'ihì na agwaram Nebot, bú onye Jezreel, okwu, si ya, Nyem ubi-vine-gi n'ego; ma-ọbu, ọ buru na ọ tọ gi onwe-gi uto, ka m'nye gi ubi-vine ọzọ n'ọnođu ya: o we si, M'gaghi-enye gi ubi-vine nkem.
- ⁷ Jezebel, bú nwunye-ya, si ya, Ọ bughi gi onwe-gi bu eze nāchi Israel uḅu a? bilie, rie nri, ka obi-gi di nma: mu onwem gēnye gi ubi-vine Nebot, bú onye Jezreel.
- ⁸ O we de akwukwọ n'aha Ehab, were nḅa-aka-akàrà-ya ka ha, zigara ndi-okenye akwukwọ ahu, ziga-kwa-ra ndi amara aha-ha ndi nọ n'obodo-ya, ndi ha na Nebot bi.
- ⁹ O we de n'akwukwọ ahu, si, Kpọsanu obu-bu-ọnu, me ka Nebot nọdu n'isi ọnođu n'etiti ndi Israel:
- ¹⁰ me-kwa-nu ka ndikom abua, bú ndi jọḅuru onwe-ha, nọdu n'iru ya, ka ha ḅa kwa àmà megide ya, si, I ḅakutere Chineke na eze azu. Me-kwa-nu ka ọ pua, werenu nkume tuḅue ya, ka ọ nwua.
- ¹¹ Ndikom obodo-ya, bú ndi-okenye na ndi amara aha-ha ndi bi n'obodo-ya, we me dika Jezebel zitere ha ozi, dika edere ya n'akwukwọ nke o zitere ha.
- ¹² Ha kpọsara obubu-ọnu, me ka Nebot nọdu n'isi ọnođu n'etiti ndi Israel.
- ¹³ Ndikom abua ahu, bú ndi jọḅuru onwe-ha, we bata, nọdu n'iru ya: ndikom ahu ndi jọḅuru onwe-ha we ḅa àmà megide ya, bú Nebot, n'iru ndi Israel, si, Nebot ḅakutere Chineke na eze azu. Ha we me ka ọ pua rue azu obodo, ha were nkume tuḅue ya, o we nwua.
- ¹⁴ Ha we zigara Jezebel ozi, si, Atuḅuwo Nebot na nkume, ọ nwuwo kwa.
- ¹⁵ O rue, mḅe Jezebel nuru na atuḅuwo Nebot na nkume, na ọ nwuwo kwa, na Jezebel siri Ehab, Bilie, nweta ubi-vine Nebot, bú onye Jezreel, nke ọ juru inye gi n'ego: n'ihì na Nebot adighi ndu, kama ọ nwuwo.
- ¹⁶ O rue, mḅe Ehab nuru na Nebot anwuwo, na Ehab biliri iridaru ubi-vine Nebot, bú onye Jezreel, inweta ya.
- ¹⁷ Okwu Jehova we rue Elaija, bú onye Tisbe, nti, si,
- ¹⁸ Bilie, ridata izute Ehab, bú eze Israel, onye bi na Sameria; le, ọ nọ n'ubi-vine Nebot, ebe ọ ridara inweta ya.
- ¹⁹ Ma i gāgwa ya okwu, si, Otú a ka Jehova siri, Ì ḅuwo ọchu, nweta kwa? I gāgwa kwa ya okwu, si, Otú a ka Jehova siri, N'ebe nkita rachara ọbara Nebot ka nkita gāracha ọbara-gi, ọbuná nke gi onwe-gi.
- ²⁰ Ehab we si Elaija, Ì chọtawom, onye-irom? Ọ si, Achọtawom i: n'ihì na i rewo onwe-gi ime ihe jọrọ njo n'anya Jehova.
- ²¹ Le, M'nēme ka ihe ọjọ bakute gi, M'gēkpochapu ndi-gi fọduru, M'gēbipu kwa n'aru Ehab nwa-nwoke ọ bula, na onye eḅochiri eḅochi na onye arapuru arapu n'Israel, ka Jehova kwuru:
- ²² M'gēme kwa ulo-gi ka ọ di ka ulo Jeroboam nwa Nebat, ka ọ di kwa ka ulo Beasha nwa Ahaija, n'ihì nkpasu-iwe nke i ji kpasum iwe, me kwa ka Israel mehie.
- ²³ Ọzọ kwa, Jehova kwuru okwu bayere Jezebel, si, Nkita gēri Jezebel n'ékpè Jezreel.
- ²⁴ Onye nke Ehab nke nwuru anwu n'obodo, nkita gēri ya; onye nke nwuru anwu n'ohia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa ya.
- ²⁵ (Otú ọ di, ọ dighi onye di ka Ehab, onye rere onwe-ya ime ihe jọrọ njo n'anya Jehova, onye Jezebel, bú nwunye-ya, rafuru.
- ²⁶ Ọ we me ihe-árú nke-uku n'ijeso arusi di iche iche, dika ihe nile si di nke ndi-Amorait mere, ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel.)
- ²⁷ O rue, mḅe Ehab nuru okwu ndia, na ọ dọwara uwe-ya nile, tukwasi ákwà-nkpe n'anu-

aru-ya, bue ọnu, dina n'ákwà-nkpe, jegharia nwayọ.

²⁸ Okwu Jehova we rue Elaija, bú onye Tisbe, nti, si,

²⁹ Ì huwo na Ehab ewedawo onwe-ya n'ala n'irum? n'ihì na o wedawo onwe-ya n'ala n'irum, M'gaghi-eme ka ihe ọjọ ahu bia n'ubọchi-ya: ọ bu n'ubọchi nwa-ya ka M'gēme ka ihe ọjọ ahu biakwasi ulo-ya.

ISI 22

Ha we nọdu arọ atọ agha adighi n'etiti Siria na Israel.

² O rue, n'arọ nke-atọ, na Jehoshafat, bú eze Juda, ridakuru eze Israel.

³ Eze Israel we si ndi-orù-ya, Ònu mara na ọ bu ayi nwe Remot-gilead, ma ayi onwe-ayi nābà nkiti, ghara inaputa ya n'aka eze Siria?

⁴ Ọ si Jehoshafat, Ì gēsorom je agha na Remot-gilead? Jehoshafat we si eze Israel, Dika m'di, otú a ka i di; dika ndim di, otú a ka ndi-gi di; dika inyinyam di, otú a ka inyinya-gi di.

⁵ Jehoshafat we si eze Israel, Biko, buru uzo ju ase okwu Jehova.

⁶ Eze Israel we chikọta ndi-amuma, ra ka nnù ndikom, ọ si ha, M'gēje imegide Remot-gilead ibu agha, ma-ọbu m'gārapu? Ha we si, Rigo; Onye-nwe-ayi gēnye kwa ya n'aka eze.

⁷ Jehoshafat we si, Ọ dighi onye-amuma Jehova nọ n'ebe a tiyere ndia, ka ayi we jua ase n'aka-ya?

⁸ Eze Israel we si Jehoshafat, Otù nwoke ọzọ di kwa iju Jehova ase n'aka-ya, bú Maikaia nwa Imla: ma mu onwem kpọrọ ya asì; n'ihì na ọ dighi-ebu amuma ezi ihe bayerem, kama ihe ọjọ. Jehoshafat we si, Ka eze ghara ikwu otú a.

⁹ Eze Israel we kpọ otù onye nēje ozi, si, Me ka Maikaia nwa Imla bia ọsọsọ.

¹⁰ Ma eze Israel na Jehoshafat, bú eze Juda, nānọkwasi, nwoke ọ bula n'ochē-eze-ya, yiri uwe-ha, n'ebe-nzọcha-ọka n'oghere ọnu-uzọ-ama Sameria; ndi-amuma nile nēbu kwa amuma n'iru ha.

¹¹ Zedekaia nwa Keneana we mere onwe-ya mpi ígwè, si, Otú a ka Jehova siri, Ndia ka i gēji sọ Siria, rue m̀be agēme ka ha gwusia.

¹² Ndi-amuma nile nēbu kwa amuma otú a, si, Rigorue Remot-gilead, ka ihe ga-kwa-ra gi nke-oma: Jehova enyewo kwa ya n'aka eze.

¹³ Ma onye-ozì ahu nke jere ikpọ Maikaia gwara ya okwu, si, Biko, le, okwu nile nke ndi-amuma, dika otù ọnu, nēkwuru eze ezi ihe: biko, ka okwu-gi di ka okwu otù onye nime ha, gi kwu kwa ezi ihe.

¹⁴ Maikaia we si, Jehova nādi ndu, n'ezie ihe Jehova gāsì, nke ahu ka m'gēkwu.

¹⁵ O we biakute eze. Eze we si ya, Maikaia, àyi gējeru Remot-gilead ibu agha, ma-ọbu àyi gārapu? Ọ si ya, Rigo, ka ihe ga-kwa-ra gi nke-oma; Jehova enyewo kwa ya n'aka eze.

¹⁶ Eze we si ya, Ùbò ole ka mu onwem ganābà gi iyi ka i ghara igwam ihe ọ bula ma-ọbughi ezi-okwu n'aha Jehova?

¹⁷ Ọ si, Ahurum Israel nile ka ha ọsaworo n'ugwu, dika ígwè aturu nēnweghi onye-ọzùzù: Jehova we si, Ọ dighi onye nwe ndia; ka ha laghachi, nwoke ọ bula n'ulo-ya n'udo.

¹⁸ Eze Israel we si Jehoshafat, Àsighm i na ọ gaghi-ebu amuma ezi ihe bayerem, kama ihe ọjọ?

¹⁹ Ọ si, N'ihì nka nuru okwu Jehova: ahurum Jehova ka Ọ nānọkwasi n'ochē-eze-Ya, na usu-ndi-agma nke elu-igwe nile ka ha nēguzo n'akuku Ya n'aka-nri-Ya na n'aka-ekpe-Ya.

²⁰ Jehova we si, Ònye gārafu Ehab, ka o we rigo, da na Remot-gilead? Ọtù onye we si otú

a; onye ọzọ si-kwa-ra otú a.

21 Mọ ahu we puta, guzo n'iru Jehova, si, Mu onwem gārafu ya.

22 Jehova we si ya, Gini ka i gēji? Ọ si, M'gāpu, buru mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-amuma-ya nile. Ọ si, I gārafu ya, i gēnwe kwa ike: pua, me otú a.

23 Ma uḡu a, le, Jehova etiyewo mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-amuma-gi ndia nile; Jehova ekwuwo kwa ihe ọjọ bayere gi.

24 Zedekaia nwa Keneana we biarue nso, tie Maikaia aka na òtì, si, Òle uzọ Mọ Jehova siri n'ebe m'nọ gabiga igwa gi okwu?

25 Maikaia we si, Le, i ganāhu n'ubochi ahu, mḡe i gābà n'ime-ulo nke di n'ime-ulo izo onwe-gi.

26 Eze Israel we si, Kuru Maikaia, me ka ọ laghachikuru Emon, bú onye-isi obodo, laghachikuru kwa Joash, bú nwa eze;

27 Igāsi kwa, Otú a ka eze siri, Tiyenu onye a n'ulo-nkpọrọ, me ka o rie nri nmeḡu, ñu kwa miri nmeḡu, rue mḡe m'gābia n'udo.

28 Maikaia we si, Ọ buru na i laghachi ma-ọli n'udo, Jehova ekwughi okwu n'ọnum. Ọ si, Nurunu, ndi nile n'uwa, unu nile.

29 Eze Israel na Jehoshafat, bú eze Juda, we rigorue Remot-gilead.

30 Eze Israel we si Jehoshafat, M'gēnwoghari onwem, ba n'agha; ma gi onwe-gi yikwasi uwe-gi. Eze Israel we nwogharia onwe-ya, ba n'agha.

31 Ma eze Siria nyere orú ndi-isi na iri na abua nke uḡo-ala o nwere iwu, si, Unu ebusola onye ntà ma-ḡbu onye uku agha, kama ọ bu eze Israel, nání ya.

32 O rue, mḡe ndi-isi uḡo-ala huru Jehoshafat, na ha onwe-ha siri, N'ezie eze Israel ka ọ bu; ha we wezuga onwe-ha ibuso ya agha: Jehoshafat we tie nkpu.

33 O rue, mḡe ndi-isi uḡo-ala huru na ya onwe-ya abughi eze Israel, ha we si n'iso ya laghachi.

34 Ma otù nwoke dọrọ uta-ya nāmaghi onye ọ bu, we ọata eze Israel n'etiti njikọ ihe-agha-ya na uwe-agha-ya: o we si onye-uḡo-ala-ya, Chigharia aka-gi, me ka m'si n'omuma-ulo-ikwū pua; n'ihì na ọria nāriam.

35 Agha we la elu n'ubochi ahu: ewe me ka eze guzogide n'uḡo-ala-ya imegide Siria, o we nwua n'anyasi: ọbara ebe aḡaruru ya aru we ọapu ba n'etiti uḡo-ala-ya.

36 Iti-nkpu we gazue n'omuma-ulo-ikwū mḡe anyanwu nāda, si, Nwoke ọ bula, ya la n'obodo-ya, nwoke ọ bula, ya la n'ala-ya.

37 Eze we nwua, ewe bubata ya na Sameria; ha we lịe eze na Sameria.

38 Ewe ñachapu uḡo-ala-ya n'akuku ọdọ-miri Sameria; nkita we racha ọbara-ya; (ma ndinyom nākwa iko sara aru-ha n'ebe ahu;) dika okwu Jehova si di nke O kwuru.

39 Ma okwu Ehab nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, na ulo ọdu nke o wuru, na obodo nile nke o wuru, èdeghe ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel?

40 Ehab we so nna-ya-hà dina n'ọnwu; Ehazaia, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

41 Jehoshafat nwa Esa malitere ibu eze Juda n'arọ nke-anọ nke Ehab, bú eze Israel.

42 Jehoshafat ọara orú arọ na iri na ise mḡe ọ malitere ibu eze; o we buru eze orú arọ na ise na Jerusalem. Aha nne-ya bu Azuba nwa-nwayi Shilhi.

43 O jere ije n'uzọ Esa, bú nna-ya; o sighi nime ya wezuga onwe-ya, nēme ihe ziri ezi n'anya Jehova: nání na ewezugaghi ebe di elu; ndi Israel nọ nāchu àjà nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ n'ebe di elu nile.

44 Jehoshafat me-kwa-ra ka ya na eze Israel di n'udo.

45 Ma okwu Jehoshafat nile nke fọduru, na ihe idi-ike-ya nke o mere, na otú o buru agha,

èdeghe ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda?

⁴⁶ Ọzọ, ndi ọduru n'etiti ndi edoro nsọ ikwa iko, bú ndi ọduru n'ubochi Esa nna-ya, o kpochapuru ha n'ala.

⁴⁷ Ma eze adighi n'Edom: onye edoro onye-isi bu eze.

⁴⁸ Jehoshafat mere uọ Tashish ijeru Ofia ibute ọla-edo: ma ha ejeghi; n'ih i na etiwara uọ ahu n'Ezion-geba.

⁴⁹ Mbe ahu Ehazaia nwa Ehab siri Jehoshafat, Ka ndi-orum soro ndi-oru-gi je n'ubu-gi. Ma Jehoshafat ekweghi.

⁵⁰ Jehoshafat we so nna-ya-ha dina n'onwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-ha n'obodo David nna-ya: Jehoram nwa-ya we buru eze n'onodu ya.

⁵¹ Ehazaia nwa Ehab malitere ibu eze Israel nime Sameria n'arọ nke-iri-na-asa nke Jehoshafat, bú eze Juda, o we buru eze Israel arọ abua.

⁵² O me ihe ọrọ nọ n'anya Jehova, je kwa ije n'uzọ nna-ya, na n'uzọ nne-ya, na n'uzọ Jeroboam nwa Nebat, nke o ji me ka Israel mehie.

⁵³ O fe-kwa-ra Beal ofufe, kpọ isi ala nye ya, we kpasue Jehova, bú Chineke Israel, iwe, dika ihe nile si di nke nna-ya mere.

For other languages please go to www.wordproject.org